

Historyczne Centrum Warszawy

PRZEWODNIK PO PARKU

Warszawa

PARK KULTUROWY
HISTORYCZNE
CENTRUM

Opracowanie: Biuro Stołecznego Konserwatora
Zabytków Urzędu m.st. Warszawy

Wydawca: m.st. Warszawa 2025 r.
Wydanie drugie, poprawione

SPIS TREŚCI

- 4 Wstęp
- 5 Instrukcja obsługi Przewodnika

6 PARK KULTUROWY – PODSTAWY

- 7 Krajobraz kulturowy
- 9 Historyczne Centrum Warszawy
- 11 Zabytek zabytkowi nierówny
- 15 Supermoce parku kulturowego
- 19 Plany miejscowe
- 21 Plan ochrony

22 ROBOTY BUDOWLANE

- 23 Elewacje
- 25 Ogrodzenia
- 27 Urządzenia i okablowanie
- 29 Ochrona drzew
- 32 Mała architektura
- 34 System kolorów NCS

36 NOŚNIKI REKLAMOWE

- 37 Mała uchwała krajobrazowa
- 38 Reklamy, w tym szyldy
- 42 Szyldy
- 47 Reklamy
- 52 Stare i Nowe Miasto
- 56 Menu

58 OGRÓDKI GASTRONOMICZNE

- 59 Nowy obszar reprezentacyjny
- 62 Wyposażenie
- 64 Ogrodzenia i zieleń
- 66 Zadaszenia
- 68 Nawierzchnie
- 70 Na wszystko jest czas i miejsce

72 HANDEL I USŁUGI

- 73 Witryny, kwiatki, wystawki
- 75 Okienka i kioski
- 77 Handel obwoźny
- 79 Jarmarki, kiermasze i inne imprezy

WSTĘP

Przepisy parku kulturowego Historycznego Centrum Warszawy, powołanego do życia w grudniu 2023 roku uchwałą Rady m.st. Warszawy wejdą w życie w dwóch etapach: w grudniu 2024 roku i w maju 2025 r.

Intencją powołania do życia parku kulturowego jest troska o jakość krajobrazu kulturowego najbardziej reprezentacyjnego obszaru stolicy. Jest naszym – Urzędu miasta stołecznego Warszawy – obowiązkiem dbałość o estetykę i zachowanie wartości kulturowych historycznego serca miasta.

Obszar wzdłuż Skarpy Wiślanej i Traktu Królewskiego, pomiędzy Starym i Nowym Miastem, a Jazdowem i Łazienkami to miejsce narodzin Warszawy, jej wizytówka, a przede wszystkim scenografia codzienności

warszawianek i warszawiaków. To miejsce koncentracji niezliczonej ilości punktów handlowych i usługowych, szkół i uczelni, siedzib instytucji kultury, administracji państwowej i samorządowej.

Nasza najnowsza regulacja dotycząca poprawy jakości przestrzeni publicznej wpisuje się w politykę Miasta. Zapisy uchwały w znacznej części bazują na dokumentach miejskich dotyczących kwestii estetycznych i przestrzennych, a także drzew. Uporządkowane i zadbane otoczenie sprzyja rozwojowi kultury, przynosi korzyści gospodarcze, poprawia jakość życia oraz wpływa na wizerunek Miasta. Jak pokazują przykłady innych miast park kulturowy jest skutecznym narzędziem służącym polepszeniu estetyki najbardziej cennych i reprezentacyjnych miejsc.

Publikacja ta jest przewodnikiem po przepisach uchwały, a także poradnikiem dla właścicieli i zarządców nieruchomości, lokali użytkowych i przedsiębiorców na terenie parku kulturowego Historycznego Centrum Warszawy. Pokazujemy w niej dobre praktyki i przykłady, wszystkie z terenu parku kulturowego.

Krajobraz kulturowy jest naszym wspólnym dobrem. Dołączmy wspólnie starań, aby móc podziwiać piękne elewacje ze współgrającymi z nimi sztyldami, cieszyć się z uporządkowanej przestrzeni publicznej, odpoczywać i spacerować wśród zadbanej zieleni.

Michał Krasucki
Stołeczny Konserwator Zabytków

INSTRUKCJA OBSŁUGI PRZEWODNIKA

Przewodnik po parku stworzyliśmy z myślą o właścicielach i zarządcach nieruchomości położonych w parku kulturowym Historycznego Centrum Warszawy, a także przedsiębiorcach, prowadzących tu swoją działalność.

Przewodnik **w prostych słowach** przeprowadzi Państwa przez zawłośc wymagane przepisami prawa języka zakazów i ograniczeń uchwały. Wskaże **dobre praktyki i godne naśladowania przykłady**, już dziś obecne w Historycznym Centrum. Pokaże możliwości, jakie daje **postawienie na wysoką jakość otaczającej nas przestrzeni**.

W pierwszym rozdziale Przewodnika wyjaśniamy po krótce czym jest park kulturowy i jakie są ramy prawne jego działania.

Kolejne rozdziały odpowiadają tematom poruszonym w uchwale.

Na marginesach kolejnych stron Przewodnika pojawia się tajemnicza numeracja. Odsyła ona do konkretnych przepisów uchwały.

Na przykład **4.1. – 4.2.** oznacza, że na tej stronie znajdziesz wyjaśnienia dla przepisów **§ 4 ust. 1 i 2** uchwały o parku kulturowym Historycznego Centrum.

Nasza uchwała, jak każda, podzielona jest paragrafy §1, §2, §3 itd.

Paragrafy dzielą się na ustępy: 1., 2., 3.

Ustępy czasem dodatkowo dzielą się na punkty 1), 2), 3).

Właściciele i zarządców nieruchomości zainteresują najbardziej rozdziały o robotach budowlanych i nośnikach reklamowych.

Tutejsi przedsiębiorcy powinni zapoznać się z instrukcjami dotyczącymi umieszczania urządzeń technicznych i reklam.

Bardzo licznym w Historycznym Centrum **restauratorom** polecamy też rozdział o ogródkach gastronomicznych.

Osoby zajmujące się legalnym handlem obwoźnym kierujemy na ostatnie strony Przewodnika.

Uwagze zarządców terenu, czyli spółdzielniom mieszkaniowym, Skarbowi Państwa, ale też naszym urzędnikom m.st. Warszawy polecamy też standardy ochrony drzew i obiektów małej architektury.

Park kulturowy – podstawy

Warszawa

PARK KULTUROWY
HISTORYCZNE
CENTRUM

KRAJOBRAZ KULTUROWY

Krajobraz to po prostu **obraz kraju, widok na przestrzeń, wygląd miejsca**, w którym się znajdujemy.

W XXI wieku **każdy krajobraz jest kulturowy**, bo nie ma – niestety – miejsca na Ziemi, które nie zostałoby przekształcone przez człowieka.

My – obserwatorzy – też **jesteśmy częścią krajobrazu**.

Od naszej wrażliwości, wiedzy i doświadczenia zależy, co w krajobrazie zwróci naszą uwagę.

NATURA

Widzimy piękną **przestrzeń**,
którą dała nam natura,
z całym jej przyrodniczym bogactwem:

- dostojną rzekę
- zielone stoki skarpy
- wysoki taras od wieków zapewniający wspaniałe widoki.

KULTURA

Widzimy jak to dzikie miejsce rozwijały
i dostosowywały do swoich potrzeb
**kolejne pokolenia miejskich
włóдарzy i samych warszawiaków:**

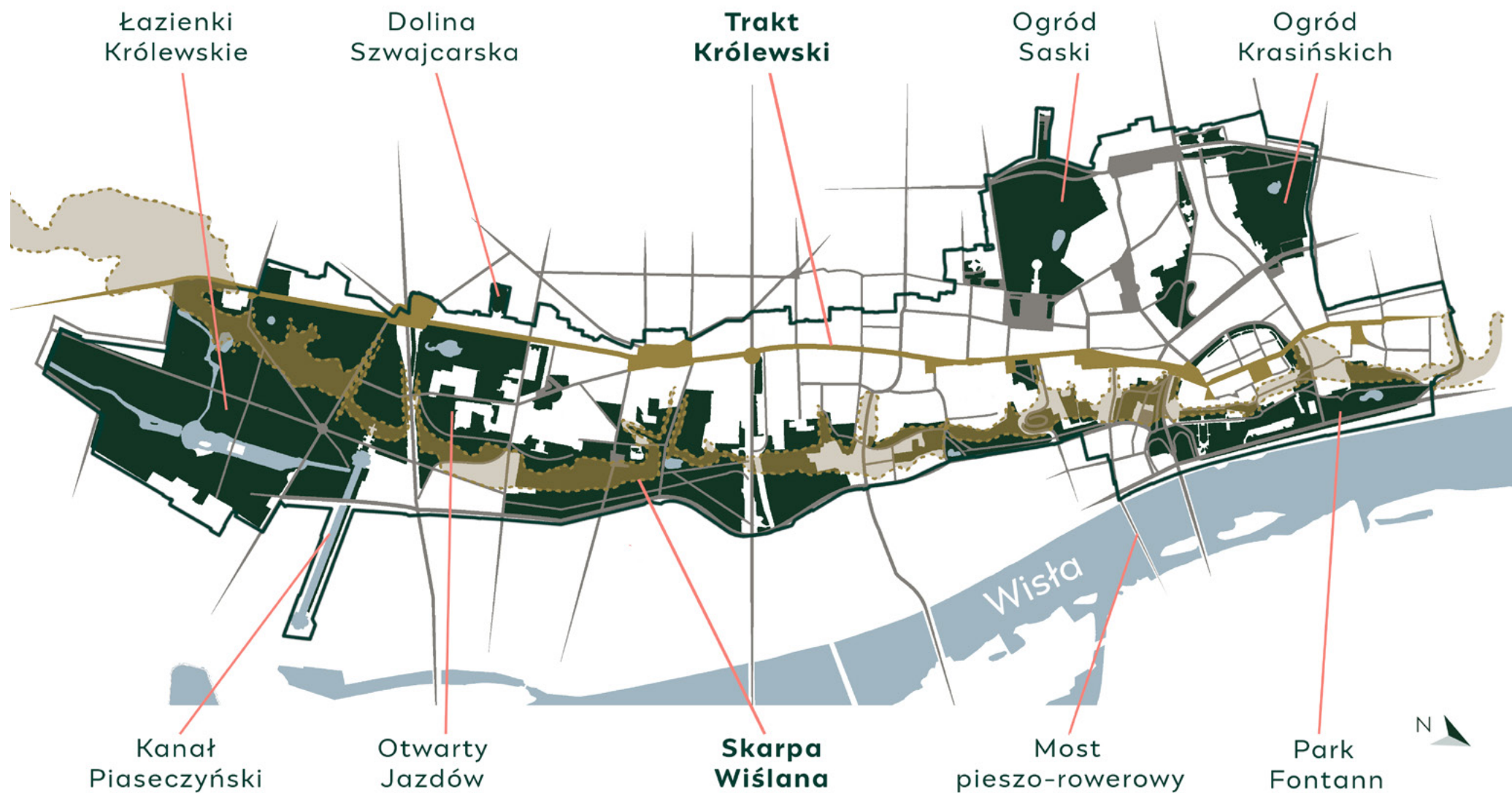
- budując na wysokim tarasie skarpy zamek, który z czasem stanie się królewskim
- wznosząc wzdłuż Traktu Królewskiego reprezentacyjne pałace i kościoły
- zakładając spektakularne osie Saską i Stanisławowską, które wskazały miastu nowe kierunki rozwoju
- wypełniając ulice gęstą, kamieniczną zabudową
- podnosząc miasto z wojennych zniszczeń
- dostosowując je do wyzwań XX wieku.

ODBIORCA

My – współcześni warszawiacy –
też tworzymy krajobraz:

- realizując nowe inwestycje
- umieszczając na elewacjach urządzenia techniczne
- oblepiając budynki wszechobecnymi reklamami
- każdej wiosny zappełniając Trakt Królewski ogródkami kawiarnianymi i ulicznymi sprzedawcami.

**To nasz wkład w krajobraz kulturowy
Historycznego Centrum Warszawy.**

HISTORYCZNE CENTRUM WARSZAWY

Park kulturowy Historycznego Centrum ma **ponad 500 ha i około 5 km** mierząc z północy na południe.

To największy śródmiejski park kulturowy w Polsce.

Punktem wyjścia do określania jego granic był **pomnik historii Historyczny zespół miasta Warszawy** z Traktem Królewskim i Wilanowem.

SKARPA WIŚLANA I TRAKT KRÓLEWSKI

- Kręgosłupem parku jest **Trakt Królewski**
- Jego wschodnią granicę wyznaczają rozległe tereny parkowe wzdłuż **Skarpy Wiślanej**
- Zachodnią granicę stanowi historyczna zabudowa Al. Ujazdowskich i Nowego Świata
- Park obejmuje ochroną **historyczne place**: Małachowskiego, Żelaznej Bramy, Bankowy, Krasińskich, Teatralny i Piłsudskiego
- Koroną krajobrazu Historycznego Centrum jest Stare i Nowe Miasto.

OŚ SASKA I STANISŁAWOWSKA

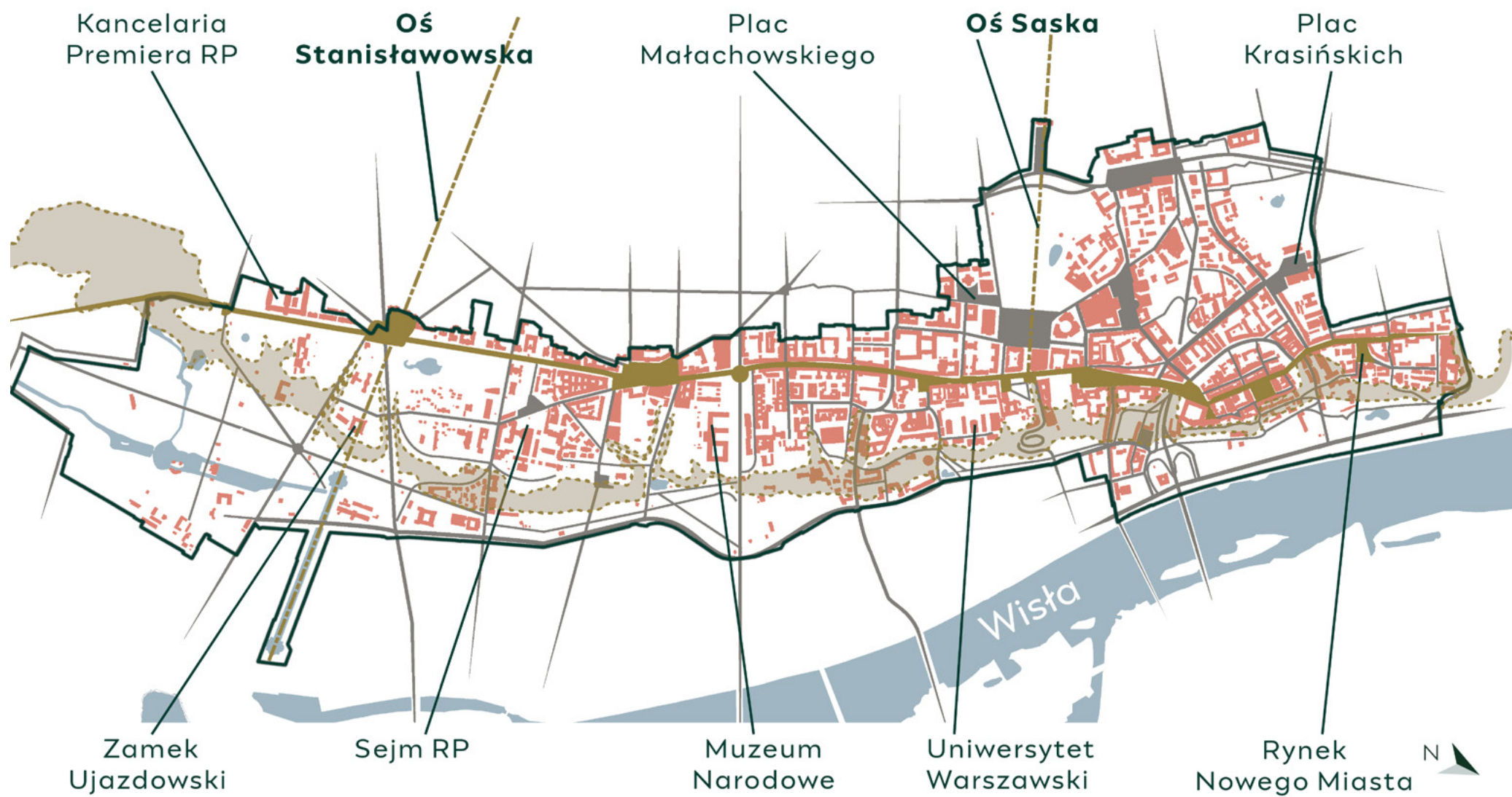
Oś Saską zamyka plac u zbiegu ulic Elektorальной i Chłodnej **na Woli**.
My, zgodnie z decyzją powojennych urbanistów, domknęliśmy granicę parku kulturowego na placu Żelaznej Bramy.

Oś Stanisławowska ciągnie się aż do terenu Filtrów **na Ochocie**.
Jednak krajobraz na zachód od placu Na Rozdrożu ma odmienny charakter od sąsiedztwa Traktu Królewskiego. Przynależy do Śródmieścia południowego, które wymaga indywidualnego podejścia.

MYŚLIMY KRAJOBRAZEM

Określając granice parku kulturowego i projektując przepisy uchwały pamiętaliśmy:

- **o przyrodzie**: o parkach, skwerach, przyulicznej roślinności i o nie-ludzkich mieszkańcach Historycznego Centrum
- **o budynkach niezabytkowych**, a współtworzących krajobraz: socmodernistycznych blokach i inwestycjach ostatnich trzech dekad
- **o przestrzeni pomiędzy budynkami**: o miejskich placach, które zbyt często są tylko węzłami komunikacyjnymi, o wnętrzach ulicznych i zabałaganionych podwórzach.

ZABYTEK ZABYTKOWI NIERÓWNY

Są zabytki objęte ochroną prawną, na przykład:

WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW

Jeśli zabytek jest indywidualnie wpisany do rejestru:

- z jednej strony na **wszystkie działania** (np. malowanie elewacji, generalny remont lokalu na pierwszym piętrze, zawieszenie szyldu nad witryną w parterze) musisz dostać pozwolenie konserwatora
- z drugiej strony możesz otrzymać **dofinansowanie** na te działania od Miasta i od wojewódzkiego konserwatora zabytków
- wydatki na prace przy zabytku możesz też **odpisać od podatku**.

W naszym parku kulturowym jest około 100 obszarów i 770 obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

POMNIKI HISTORII

To miejsca o szczególnym, ponadregionalnym znaczeniu dla kultury. Prezydenci Rzeczypospolitej Polskiej nadali ten prestiżowy tytuł już 128 polskim zabytkom.

Niestety, mimo prawnej ochrony, w praktyce pomniki historii **nie mają zapewnionej dostatecznej opieki**. Dlatego granice parku kulturowego wytyczone są w oparciu o śródmiejski fragment pomnika historii **Historyczny zespół miasta Warszawy z Traktem Królewskim i Wilanowem**.

PARKI KULTUROWE

Służą do ochrony cennego krajobrazu. Od 2003 r. lokalne samorządy utworzyły 43 parki kulturowe. W Warszawie od 2012 r. działa **Wilanowski Park Kulturowy**.

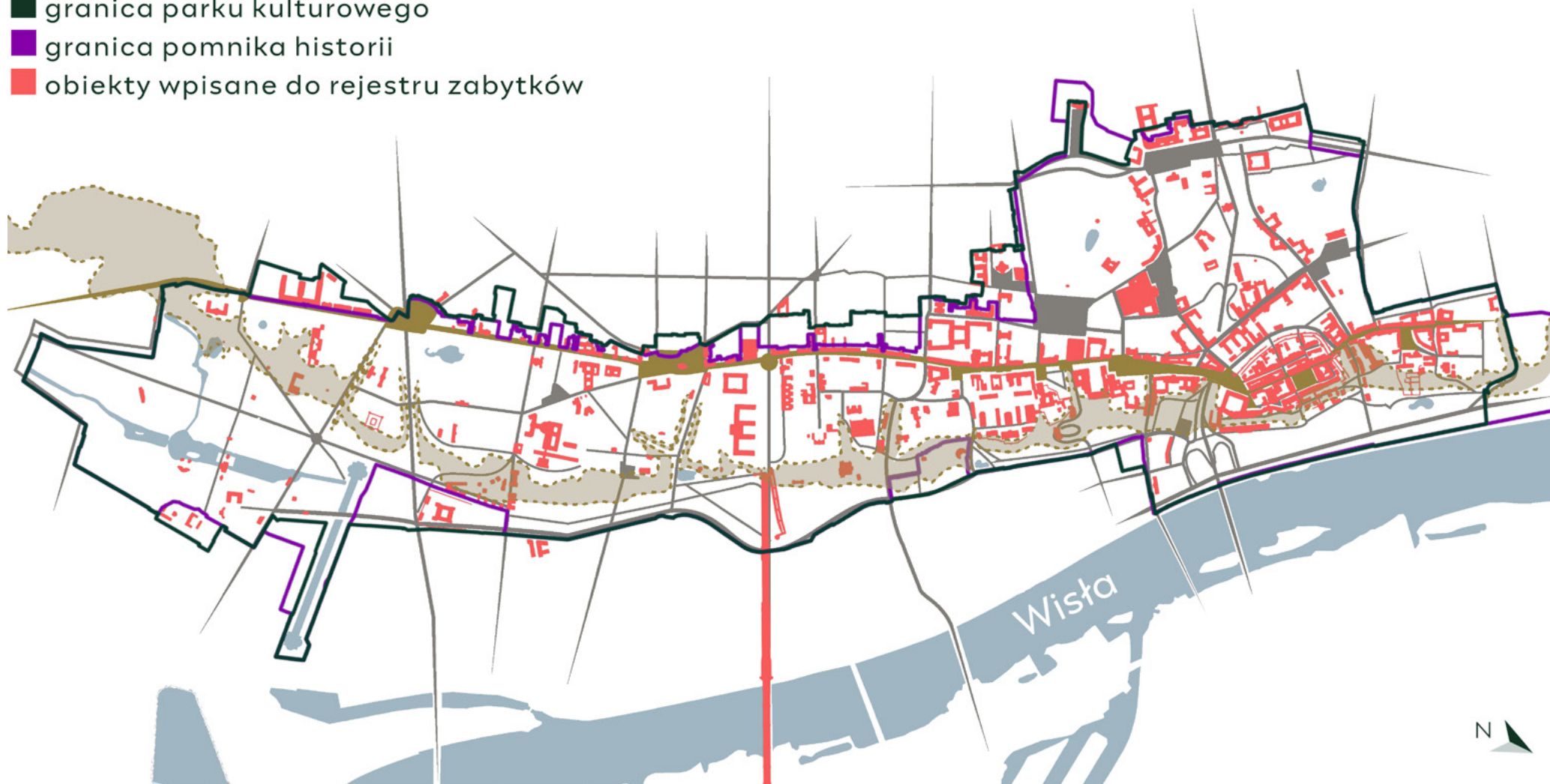
Są też zabytkami obiekty chronione ustawami **MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO (MPZP)**.

Gdy go brak prawnej ochrony mogą zapewnić ustalenia:

- decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego (**LICP**)
- decyzji o warunkach zabudowy (**wuzetki**).

⇒ str. 19

- granica parku kulturowego
- granica pomnika historii
- obiekty wpisane do rejestru zabytków

ZABYTEK ZABYTKOWI NIERÓWNY

Są też zabytki cenne, ale nieobjęte ochroną prawną:

EWIDENCJA ZABYTKÓW

Gminna ewidencja zabytków to lista **godnych uwagi i ochrony** obszarów i obiektów zabytkowych z terenu gminy, **w tym tych wpisanych do rejestru.**

Jeśli zabytek ujęty jest w ewidencji, a niewpisany do rejestru, musisz wystąpić o pozwolenie na budowę do **dzielniczowego Wydziału Architektury.** Poprosi on konserwatora zabytków o uzgodnienie, a następnie wyda decyzję.

W naszym parku kulturowym jest około 20 obszarów i 380 obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków, a niewpisanych do rejestru.

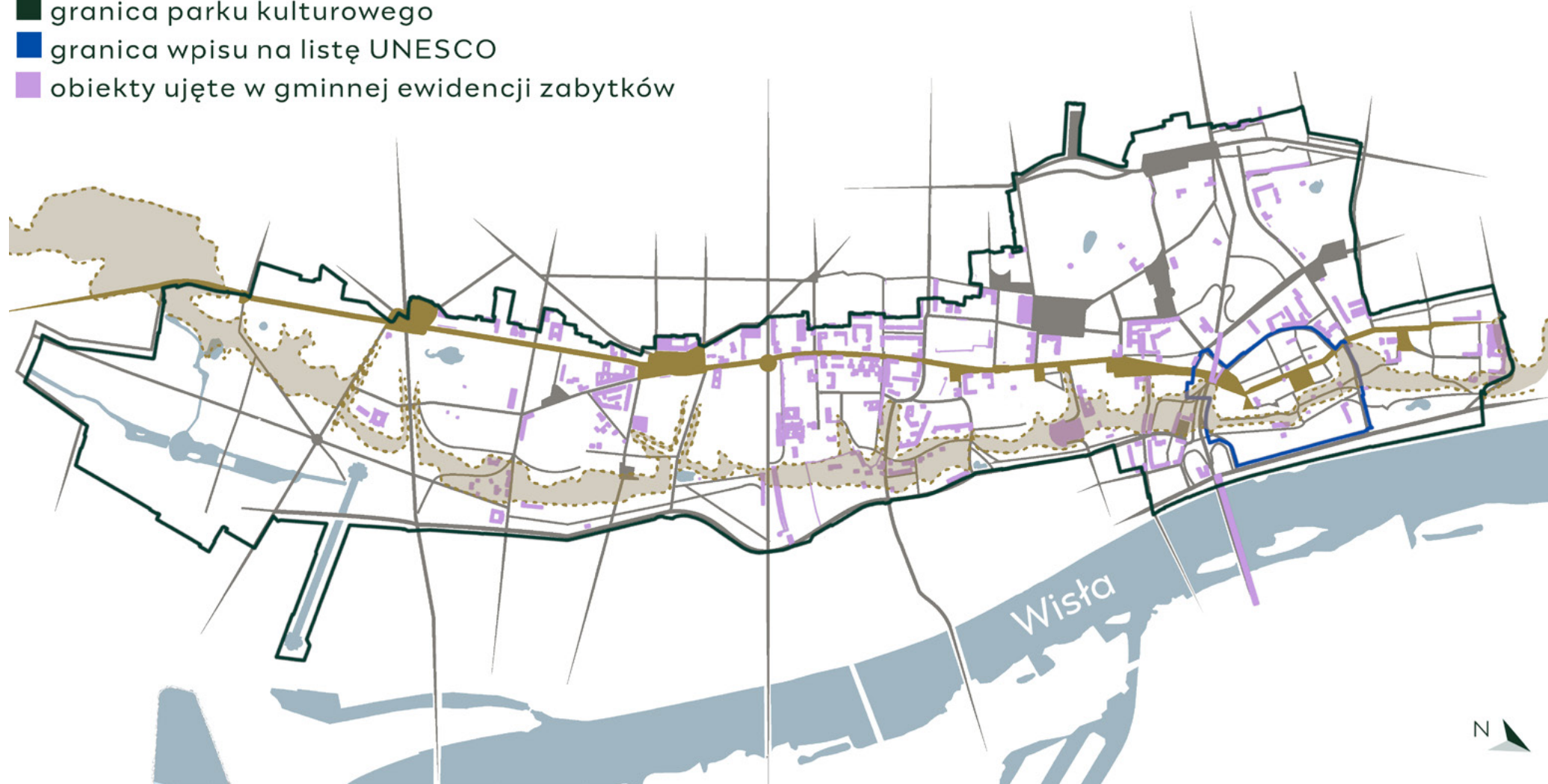
LISTA UNESCO

Niezwykle prestiżowym wyróżnieniem jest wpis na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Obecnie na liście jest ok. 1200 miejsc z całego świata, w tym 17 z Polski.

W 1980 r. UNESCO uznało za wspólne dobro ludzkości dzieło powojennej odbudowy warszawskiego Starego Miasta. Ten bezcenny zabytek to jednocześnie największa atrakcja turystyczna Warszawy.

Jeśli nie jesteś pewien, czy jakiś obiekt lub obszar jest w rejestrze lub w ewidencji zabytków, kto jest jego właścicielem, lub czy jest już uchwalony plan miejscowy z pomocą przychodzi **Miejski Serwis Mapowy.**

- granica parku kulturowego
- granica wpisu na listę UNESCO
- obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków

SUPERMOCE PARKU KULTUROWEGO

30 grudnia 2023 r. weszła w życie uchwała nr XCI/2981/2023, która utworzyła park kulturowy Historycznego Centrum.

16 grudnia 2024 r. weszły w życie przepisy dotyczące obwoźnego handlu i usług oraz lokalizacji ogródków gastronomicznych.

16 maja 2025 r. wejdą w życie pozostałe, zawarte w uchwale zasady, które szczegółowo opisuje ten Przewodnik.

Wiosną 2026 r. i 2028 r. wejdą w życie drobne wyjątki od zasad, o których również dowiedzie się z Przewodnika.

PARK DLA WSZYSTKICH

Uchwała, która utworzyła park jest **aktem prawa miejscowego**, a więc wszyscy mają obowiązek przestrzegania jej przepisów:

- przedsiębiorcy i spółki
- wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe
- gminy wyznaniowe
- instytucje kultury
- jednostki administracji państwowej
- m.st. Warszawa.

Zarządcą większości przestrzeni publicznych i terenów zieleni w Historycznym Centrum jest **Miasto Stołeczne Warszawa**. **Tak jak wszystkich, obowiązują nas przepisy, które stworzyliśmy.**

PARK NA MIARĘ

Tak jak różnorodne są krajobrazy 43 polskich parków kulturowych, tak różne są wyzwania, które przed nimi stoją i cele, którym służą.

Historycznemu Centrum Warszawy najbliższe do staromiejskich parków kulturowych w Krakowie, Wrocławiu i Poznaniu.

Te miasta pokazały, że możliwe jest wprowadzenie **szybkich i trwałych zmian, które faktycznie chronią krajobraz**. To prawdziwa supermoc parków kulturowych.

BEZ PAPIEROLOGII

W parku kulturowym **nie trzeba będzie uzyskiwać od zarządcy parku dodatkowych pozwoleń czy opinii.**

Jednak dotychczasowe przepisy nadal obowiązują.

Nie obędzie się bez pozwolenia na:

- roboty budowlane od dzielnicowego Wydziału Architektury
- zawieszenie szyldu na zabytku od konserwatora
- zajęcie pasa drogowego pod ogródek od Zarządu Dróg Miejskich
- umieszczenie szyldu na witrynie od właściciela lokalu np. Zakładu Gospodarowania Nieruchomościami.

SUPERMOCE PARKU KULTUROWEGO

Ramy prawne funkcjonowania parku kulturowego określa ustawa o ochronie zabytków i Kodeks Wykroczeń. Park kulturowy służy ochronie krajobrazu, a więc przepisy tworzącej go uchwały dotyczyć mogą tylko określonych tematów.

USTAWA O OCHRONIE ZABYTKÓW I OPIECE NAD ZABYTKAMI

- opisuje, **jak utworzyć park**
- wymienia tematy, których przepisy mogą dotyczyć
- narzuca język zakazów i ograniczeń
- daje możliwość **uzyskania odszkodowania** lub wykupu nieruchomości
- daje możliwość **szybkiej i skutecznej kontroli**.

KODEKS WYKROCZEŃ

Ten, kto nie zastosuje się do parkowych przepisów popełnia **wykroczenie**. Straż Miejska może:

- karać je **mandatem**
- **zabezpieczyć** przedmioty pochodzące z wykroczenia, np. pluszowe gęsi lub plastikowego gofra. Następnie sąd może orzec ich **przepadek**.
- nakazać **przywrócenie do stanu poprzedniego**, np. samodzielny demontaż nadmiarowych szyldów.

Oczywiście te zdecydowane ruchy poprzedzi **rozmowa, porada i pouczenie**.

O CZYM JEST PARKOWA UCHWAŁA,

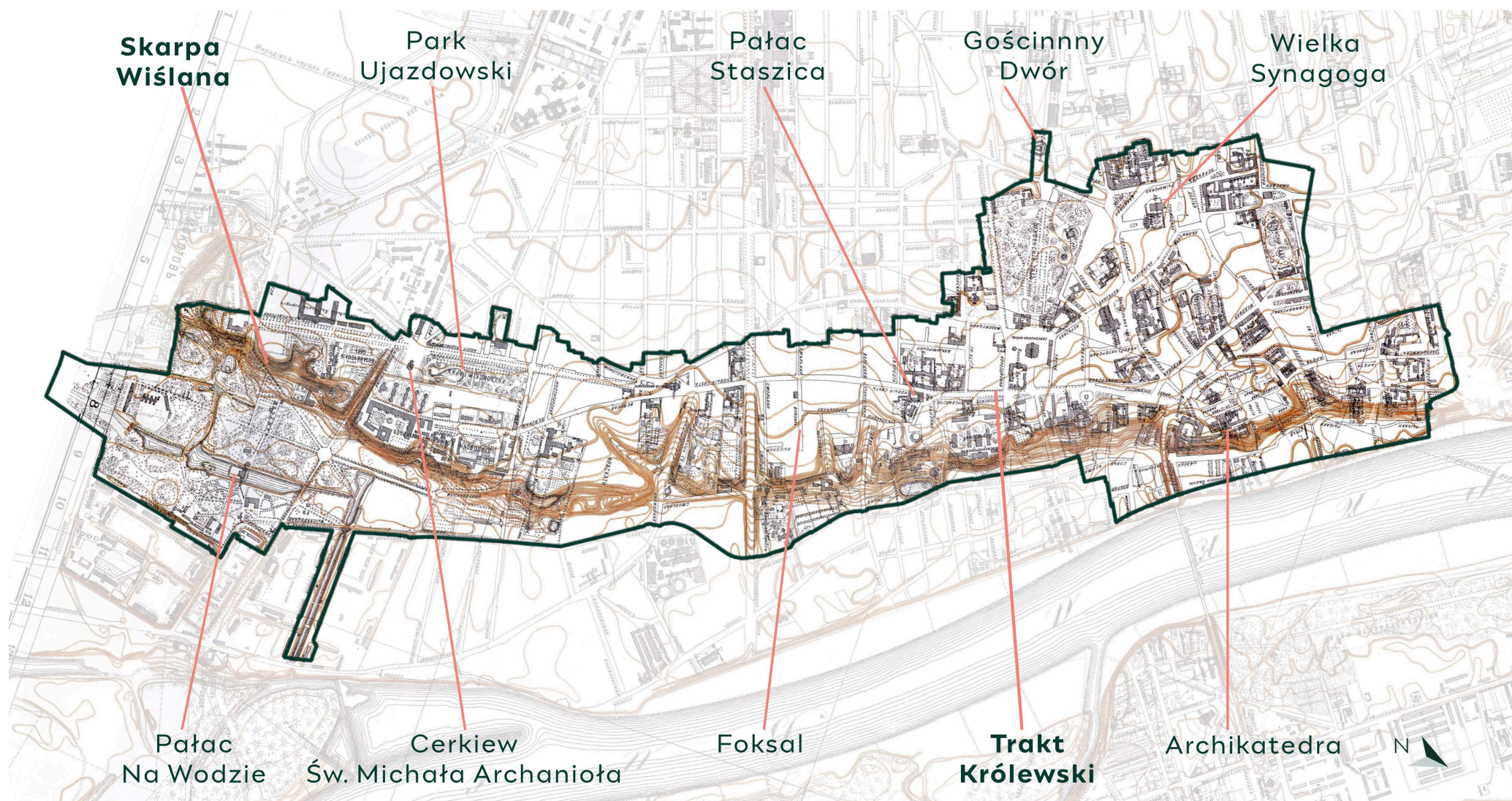
Z zamkniętej listy tematów **wybraliśmy** te, które mogą być **problematyczne w Historycznym Centrum Warszawy**.

- roboty budowlane
- działalność handlowa i usługowa
- nośniki reklamowe
- mała architektura

A O CZYM NIE JEST

Uchwała o parku nie rozwiąże niestety problemów z:

- parkowaniem
- jazdą na hulajnogach
- częstotliwością wywozu śmieci
- osobami w kryzysie bezdomności
- piciem alkoholu w miejscach publicznych
- jakością towaru w sklepach z pamiątkami
- niedostatecznym oświetleniem ulicznym.

Plan niwelacyjny Warszawy Williama Heerleina Lindleya z 1912 r.

PLANY MIEJSCOWE

Ochronie krajobrazu parku kulturowego Historycznego Centrum służą trzy narzędzia:
zasady zawarte w uchwale + miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego + plan ochrony.

PLANY MIEJSCOWE

Dla parku kulturowego Miasto **obowiązkowo sporządza plany** miejscowe.

Plan miejscowy to dokument określający, jak można urządzić przestrzeń w danej okolicy. Ustala on obszary zabudowy, maksymalną wysokość budynków czy udział terenów zieleni.

WARUNKI ZABUDOWY

W parku kulturowym **nie można wydawać decyzji o warunkach zabudowy**, popularnie zwanych wuzetkami.

Z jednej strony uniemożliwia to chaotyczną, nieplanową zabudowę. Z drugiej – nawet niewielka zmiana sposobu użytkowania lokalu będzie musiała poczekać na uchwalenie planu miejscowego.

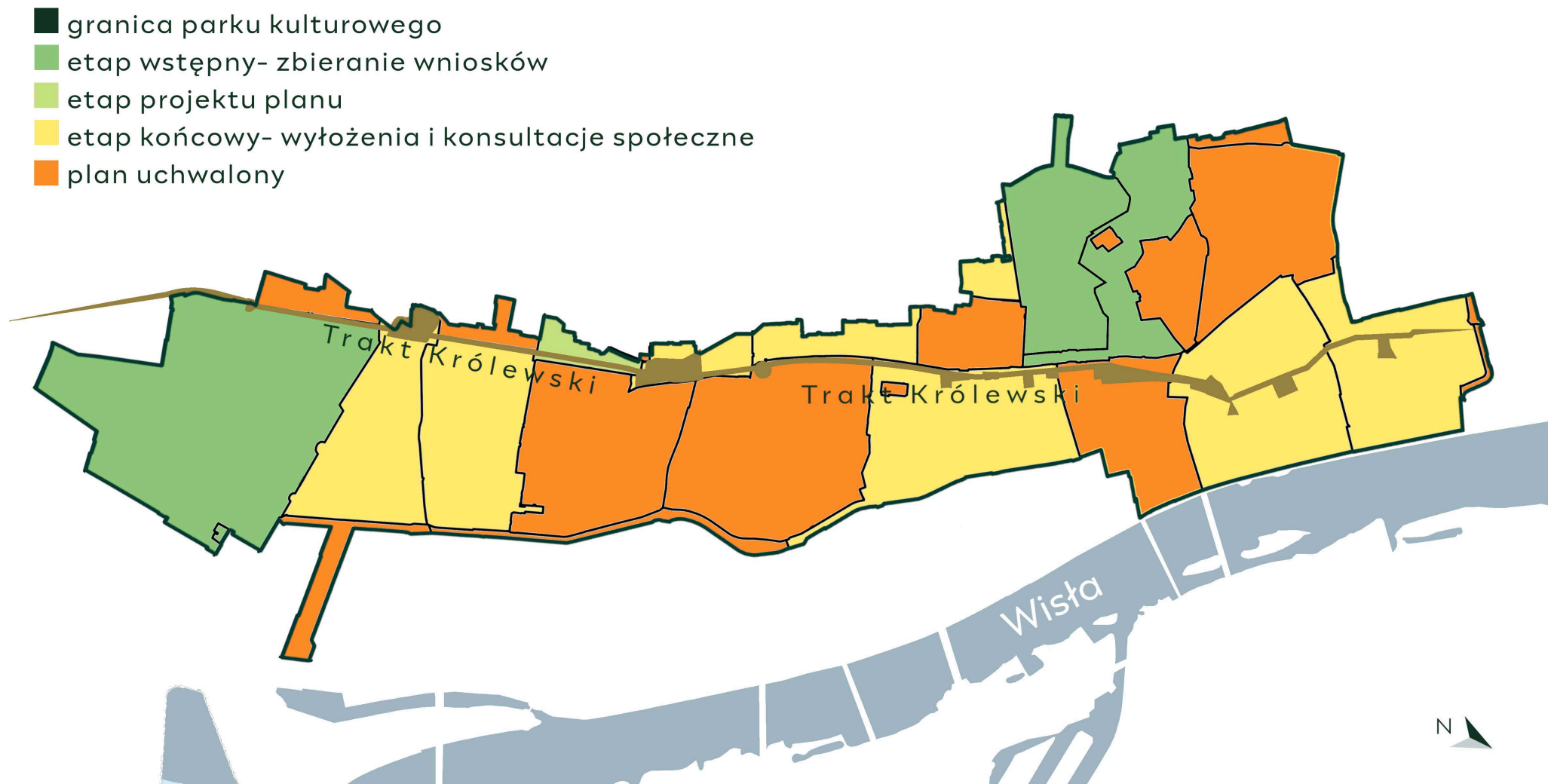
Dlatego tak **ważne jest jak najszybsze tworzenie planów miejscowych**.

INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO

Nadal możesz uzyskać decyzję o lokalizacji inwestycji celu publicznego (LICP).

Na przykład, gdy chcesz wydzielić grunt pod drogę publiczną, rozbudować gmach muzeum lub szkoły publicznej, ochronić siedlisko przyrody, przeprowadzić prace konserwatorskie lub budowlane przy zabytku chronionym prawem.

Dzielnicowy **Wydział Architektury sam uzgodni Twój wniosek o LICP z konserwatorem** i wyda decyzję.

Tak wygląda wiosną 2025 r.zaawansowanie prac nad planami miejscowymi w parku kulturowym Historycznego Centrum. Planowaniem przestrzennym zajmuje się Biuro Architektury i (nomen omen) Planowania Przestrzennego.

PLAN OCHRONY

KIEDY

Każdy park kulturowy musi mieć plan ochrony, czyli **jedno z trzech narzędzi ochrony krajobrazu**.

Prawo nie określa, kiedy ma on powstać i co zawierać.

Często plany ochrony to wielotomowe, naukowe analizy.

To fascynująca lektura dla ekspertów.

Trudno ją niestety przełożyć na codzienne zarządzanie parkiem.

O CZYM

Plan ochrony Historycznego Centrum widzimy jako:

zwięzłe analizy

- historyczne
- przyrodnicze
- widokowe
- planistyczne

oraz ważniejsze, **bardziej szczegółowe prognozy**, które określą:

- cele i kierunki działań ochronnych
- wytyczne krajobrazowe
- plan zarządzania.

PLAN ZARZĄDZANIA

Będzie najważniejszą częścią planu ochrony.

Określi:

- obowiązki zespołów roboczego i doradczego
- zasady współpracy biur i jednostek Miasta, Straży Miejskiej, Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i państwowych inspektoratów nadzoru
- plan działań edukacyjnych
- zasady monitoringu skuteczności zarządzania parkiem.

Roboty budowlane

Warszawa

PARK KULTUROWY
HISTORYCZNE
CENTRUM

ELEWACJE

4.1. - 4.2.

Zadbane partery tworzą eleganckie miasto i są wizytówką budynku. Wolne od bazgrołów i bogate w historyczny detal elewacje świadczą o naszej wrażliwości estetycznej i szacunku do historii.

PIĘKNE PARTERY

Fragmentarycznie pomalowane partery nie wyglądają dobrze, podobnie jak pasy innego koloru użyte tylko wokół witryn sklepowych. O wiele lepiej prezentują się elewacje czyste, zadbane i utrzymane w jednolitym kolorze.

Dlatego:

- na bieżąco **usuwać graffiti** z murów, mówiąc #stopbazgrołom.
Pamiętaj przy tym, żeby szlachetne tynki lub kamienne okładziny myć, a nie malować
- **zachowaj historyczne postrzeliny** i inne ślady działań wojennych
- gdy kompleksowy remont elewacji nie pozwala na tynkowanie lub malowanie całego parteru, od razu uwzględnij etapowanie remontu w projekcie budowlanym. Dobrze mieć pewność, że **nie utkniemy z prowizorką na lata**.

foto 1

foto 2

foto 3

ANTENTYZM ZABYTKU

Historyczny charakter ujętych w ewidencji zabytków (GEZ) budynków tworzą oryginalne, oddające ducha epoki elementy:

- **okna i drzwi** wykonane z drewna lub stali, z podziałami współgrającymi z kompozycją elewacji
- metaloplastyczne **kraty okienne** lub powojenne **rolety**, świadczące o kunszcie ówczesnych rzemieślników
- **okładziny elewacyjne** z kamienia, klinkieru, lastryka
- **pokrycia dachów**, których nie podrobią współczesne zamienniki z marketu budowlanego
- **oprawy oświetleniowe** rzucające światło na stylistykę swoich czasów
- **orynnowanie** wykonanie z tego samego co pierwotnie materiału.

foto 4

foto 5

foto 6

Należy o nie dbać, zachować i konserwować. Jeśli chcesz je wymienić, to tylko odtworzeniowo lub tymczasowo na czas remontu.

Zasady tego rozdziału, dotyczące robót budowlanych, wejdą w życie **16 maja 2025 r.**

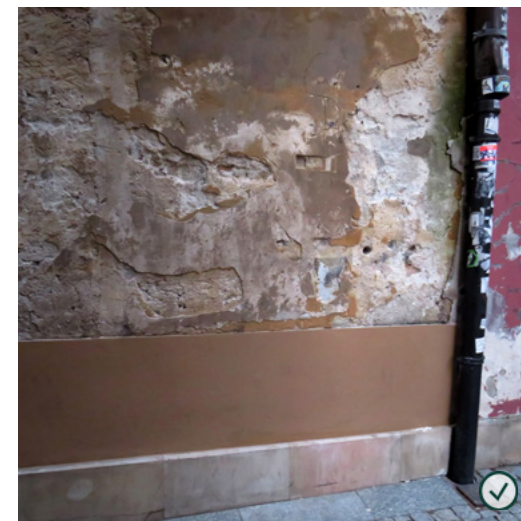
Utraconych, oryginalnych elementów wyposażenia nic nie zastąpi. **Istniejące** „stolarka” z PCV, rolety antywłamaniowe czy tynki mozaikowe, choć wątpliwej urody, **mogą pozostać** na swoim miejscu.

1. Elewacja w czterech kolorach
– Bednarska 30.

2. Zachowane ślady postrzelin
– Bielańska 10.

3. Po izolacji fundamentów elewacja
na Rynku Starego Miasta 26 gotowa
jest na 2. etap remontu – tynkowanie
parteru.

4. Oryginalna ślusarka i kraty w witrynie
pracowni stolarskiej – Bartoszewicza 5.

5. Trawertynowa okładzina elewacji
– Bartoszewicza 7.

6. Oryginalne orynnowanie – Łazienki
Królewskie.

OGRODZENIA

4.3.

Architekci powojennej odbudowy Warszawy nadali kamieniczkom Mariensztatu i Nowego Światu historyczny kostium. Na ich zapleczach zaprojektowali ogólnodostępne, zielone podwórza i rozległe, zachęcające do spacerów zieleńce. Socmodernistyczne bloki przy Bielańskiej i Długiej też pomyślane były jako dostępne dla wszystkich, otoczone zielenią osiedla.

OTWARTOŚĆ

Uszanujmy wolę architektów i konserwatorów, którym zawdzięczamy podniesienie Warszawy z gruzów. Nie zamieniamy Starówki w grodzone osiedle.

Ustaliliśmy **zakaz groduzenia osiedli** wymienionych w załączniku drugim. Dopuszczamy jedynie ogrodzenia:

- wokół osiedlowych rabatek, nie wyższe niż **60 cm**
- wokół placów zabaw, nie wyższe niż siedmiołatek, czyli **120 cm**
- wokół placu budowy, więc z definicji tymczasowe.

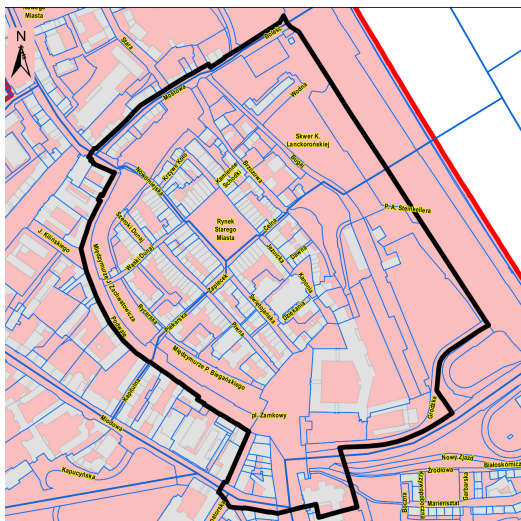
Ogrodzenia **już dziś obecne w tych przestrzeniach**, tak historyczne, jak i współczesne, **mogą pozostać** na swoim miejscu.

ZAŁĄCZNIK DRUGI

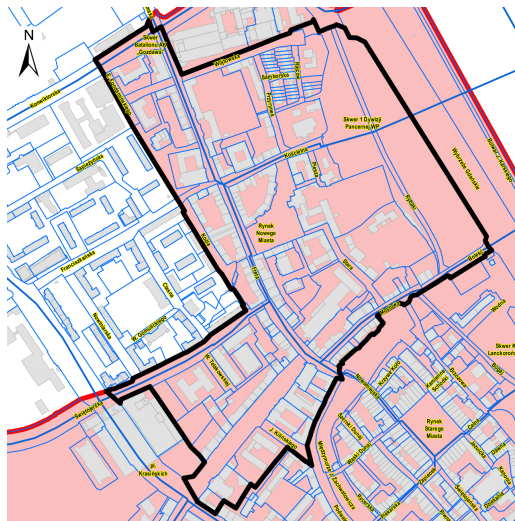
Żeby mieć stuprocentową pewność, gdzie kończy się Mariensztat i które bloki tworzą osiedle Bielańska,

wyrysowaliśmy ich granice na mapach:

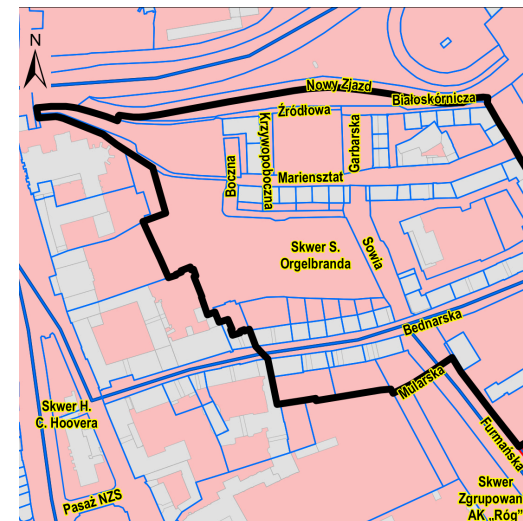
- granica **Starego Miasta** pokrywa się z wpisem na listę UNESCO
- granice **Nowego Miasta i Mariensztatu** z ich wpisami do rejestru zabytków
- granice **osiedli Bielańska, pl. Teatralny i WZ-Długa** zaczerpnęliśmy z projektowanej uchwały krajobrazowej
- zasięg osiedla **Nowy Świat Wschód** ustaliliśmy na podstawie projektu jego twórcy Piotra Biegańskiego.

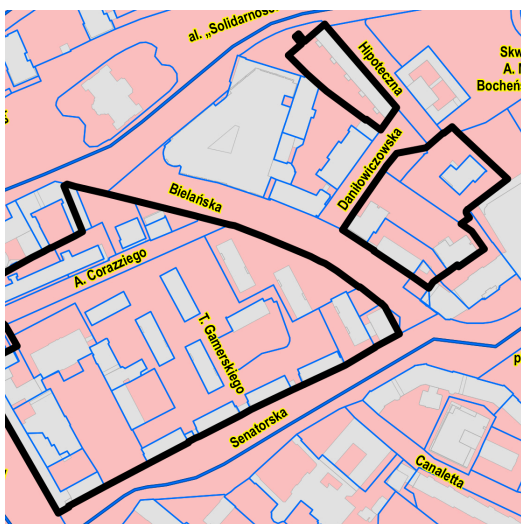
1. Stare Miasto

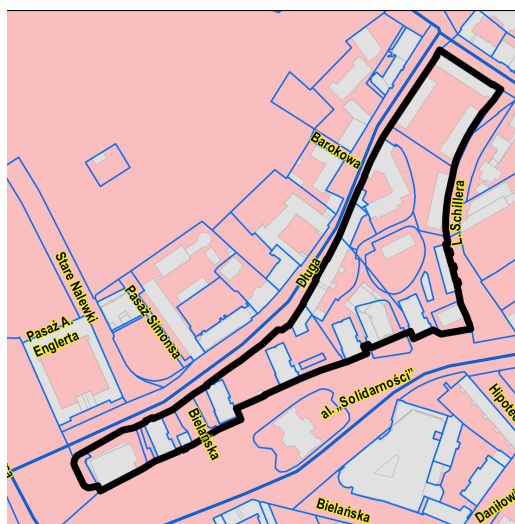
2. Nowe Miasto

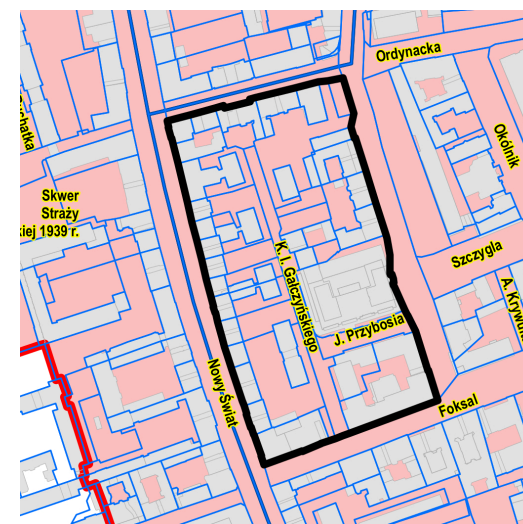
3. Kolonia Mieszkaniowa Mariensztat

4. Osiedla Bielańska i pl. Teatralny

5. Osiedle WZ- Długa

6. Osiedle Nowy Świat Wschód

URZĄDZENIA I OKABLOWANIE

4.4. - 4.7.

Jasne jest, że instalacje klimatyzacyjne, wentylacyjne i przeciwpożarowe są niezbędne. Jednak wielki klimatyzator ordynarnie mocowany do kutej kraty zdobiącej kamienny portal musi zostać przeniesiony w miejsce mniej rzucające się w oczy.

WSTYDLIWE KLIMATYZATORY

Ukryj przed oczami przechodnia urządzenia i kanały klimatyzacyjne, wentylacyjne i przeciwpożarowe.

Dobrze jest:

- od razu **uwzględnić** je w projekcie budowy lub modernizacji, wbudowując instalacje w budynek foto 1
- ustawić je na dachu foto 2
- dyskretnie **ukryć** w wybujałej roślinności foto 3
- zgrupować na mniej eksponowanej, tylnej elewacji
- ustawić w równym rzędzie za dekoracyjną balustradą foto 4
- **zamknąć** wszystkie w ażurowej klatce na podwórzu, z dala od oczu przechodnia foto 5
- zawiesić wewnątrz lokalu, a w witrynie okiennej wyciąć kratkę wywiewu. foto 6

HALO, TU ZABYTEK

To ważne, żeby zawsze pozostawać w kontakcie... z dziedzictwem poprzednich pokoleń.

Maszty telefonii komórkowej na dachach zabytkowych kamienic i wieżach kościołów umieszczać należy tak, aby trudno było je dostrzec. Nigdy od frontu, zawsze w sposób dyskretny i wkomponowany w architekturę.

Urządzenia techniczne i kable, **istniejące przed 30 grudnia 2023 r.**, możesz dostosować do nowych zasad **do 17 maja 2026 r.**

KABLOWANIE Z KLASĄ

Okablowanie powinno być sprawne i bezpieczne, a nie nadmiarowe.

Kablowe girlandy spływające od dachu po parter muszą być od tej pory niewidoczne. Dobrze jest:

- przy remoncie elewacji od razu **projektować** we właściwych miejscach podtynkowe trasy kablowe
- prowadzić okablowanie podtynkowo
- **wyprowadzać** przepustem kable z wnętrza lokalu na elewację
- prowadzić kable po elewacji w listwach utrzymanych w kolorze elewacji, z wyjątkiem fasady budynku ujętego w ewidencji zabytków
- **chować** kable przed okiem przechodnia, np. na wydatnym gzymsie.

1. Instalacje schowane za ażurową ścianką- Kopernika 21.

2. Wyrzutnie powietrza jak kominy na dachu – Łazienki Królewskie.

3. Urządzenia ukryte gęstą ścianą zieleni – Łazienki Królewskie.

4. Urządzenia zabezpieczone i ukryte za balustradą – Królewska 1/7.

5. Klimatyzator w skrzyni maskującej – Łazienki Królewskie.

6. Wyrzutnie powietrza umieszczone w nadświetlach witryn – Tamka 36.

OCHRONA DRZEW

5.1. - 5.3.

Jedną z najcenniejszych wartości Historycznego Centrum jest zielona Skarpa Wiślana, rozległe parki i ogrody, liczne zieleńce i skwery. W dobie zmian klimatycznych ochrona drzewostanu i zazielenianie miejskiego krajobrazu to priorytet.

Dlatego jako pierwszy park kulturowy w Polsce wprowadziliśmy do uchwały tak rozbudowane zasady chroniące miejską zieleń.

ZIELONE STANDARDY

Zasady te powstały na podstawie miejskich Standardów ochrony zieleni w procesach inwestycyjnych.

To jedno z polecanych przez nas, kompleksowych opracowań przygotowanych przez warszawski Zarząd Zieleni. Standardy są **lekturą obowiązkową** dla wszystkich planujących roboty budowlane w sąsiedztwie drzew.

Wyznaczają one wokół systemu korzeniowego drzewa **Strefę Ochrony Zieleni**. Niewidoczny dla oka system korzeniowy wymaga szczególnej uwagi. Trzeba go chronić zarówno podczas planowania inwestycji, jak i w jej trakcie. Ma on średnicę **co najmniej o 1,5 m większą** niż korona drzewa.

POWRÓT DO KORZENI

Zanim rozpoczniesz roboty budowlane, zabezpiecz sąsiadujące drzewa i krzewy.

W Strefie Ochrony Zieleni obowiązkowo:

- **dbaj** tak o korzenie jak i nadziemne części drzew i krzewów
- nie zmieniaj poziomu gruntu i zastanych stosunków wodnych
- jeśli musisz wykonać prace ziemne, rób je ręcznie lub korzystaj z metod bezwykopowych, np. przecisków i przewiertów
- latem **zabezpiecz** odsłonięte korzenie przed wysuszeniem, a zimą przed przemarzaniem
- drogi tymczasowe dostosuj do planowanego natężenia ruchu
- nie umieszczaj w strefie zaplecza budowy toł toł
- **nie magazynuj** ziemi ani materiałów budowlanych
- nie zagęszczaj ani **nie zanieczyszczaj** gruntu
- utwardzając nawierzchnię **nie utwardzaj** gruntu. W tym celu korzystaj na przykład z podłoży strukturalnych, podwieszanych podestów i trawowych chodników.

OCHRONA DRZEW

5.4., 9.1., 12.5.

STAROMIEJSKIE ENKLAWY ZIELENI

Autorzy powojennej odbudowy Starego i Nowego Miasta z pietyzmem odtworzyli historyczne elewacje i nawierzchnie. Zgodnie z prawdą historyczną niewielki staromiejski Rynek jest w całości wybrukowany.

Wytchnienie i cień zapewniają **malownicze ogrody** na zapleczach odbudowanych pałaców i klasztorów. Podwórza kamieniczek, zgodnie z duchem modernizmu, wypełniają **rozległe zieleńce i tereny rekreacyjne** dla mieszkańców i gości.

Park kulturowy chroni staromiejskie zielone zaplecza.

Nie pozwala na ich betonowanie,
na zamienianie ogrodów w parkingi.

foto 1

foto 2

foto 3

SZANUJ ZIELEŃ

Parki i ogrody, zieleńce i skwery to płuca miasta.

foto 4-6

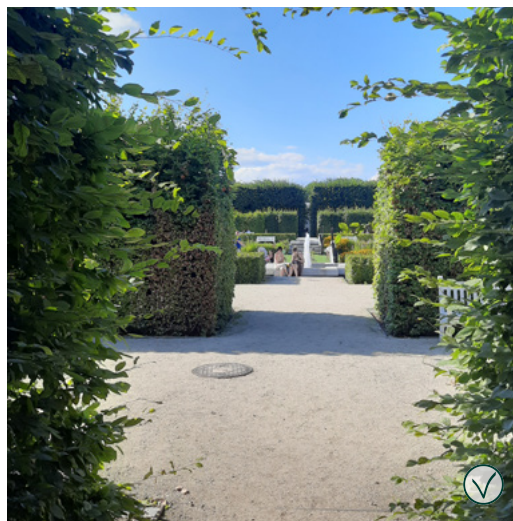
Zapewniają warszawiakom przyjazne i piękne miejsca do życia.

Ich teren **nie jest** właściwą lokalizacją dla:

- twojej reklamy
- wielkiego podestu ogródka gastronomicznego
- stoisk handlu obwoźnego.

1. Letnie orzeźwienie na Rynku Starego Miasta.

2. Dolne Ogrody Zamku Królewskiego.

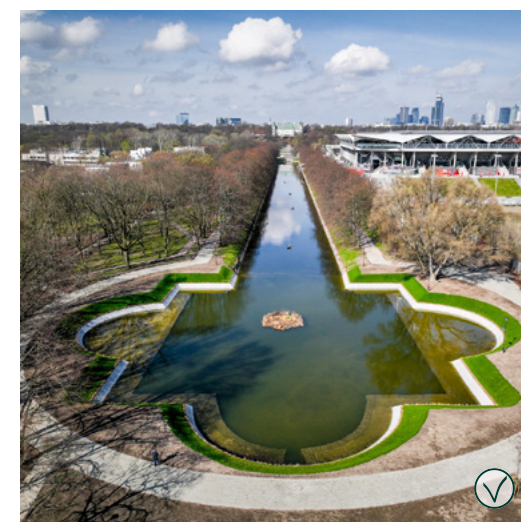
3. Staromiejskie, zielone podwórze – Piwna/Piekarska.

4. Miejski zieleniec – pl. Teatralny.

5. Afirmacyjna tabliczka na zadbanym podwórzu – Konopczyńskiego.

6. Wschodni basen Kanału Piaseczyńskiego po rozpyłowaniu.

MAŁA ARCHITEKTURA

6.1.- 6.4.

Obiekty małej architektury to na przykład parkowa fontanna, przyuliczna ławka, donica z kwiatami, ogrodowa pergola, podwórzowa kapliczka, huśtawki dla dzieciaków, stojaki na rowery i kosze na śmieci.

Małą architekturą nie są przyuliczne słupki i ogrodzenia, kioski i stacje rowerowe, parkomaty i paczkomaty.

foto 1-4

KONSEKWENCJA

Zasady dotyczące małej architektury powstały na podstawie projektu uchwały krajobrazowej dla Warszawy.

Narzucamy sobie najwyższe standardy jakości. W końcu to **Miasto jest odpowiedzialne** za większość placów i ulic w Historycznym Centrum.

Obiekty małej architektury, **istniejące przed 30 grudnia 2023 r.**, możesz dostosować do nowych zasad **do 17 maja 2026 r.**

HARMONIA

Meble miejskie muszą być:

- **spójne estetycznie**, czyli pasować do siebie
- **spójne kolorystycznie**, czyli być w tym samym kolorze
- **trwałe**.

Dobrymi materiałami na meble miejskie są na przykład:

- kamień naturalny
- stal nierdzewna
- aluminium malowane
- beton kompozytowy
- twardsze gatunki drewna.

Elementy metalowe malujemy w kolorach od 50 do 80% szernienia, czyli **w ciemnych szarościach**. Naszym ulubionym kolorem jest **grafitowy S 8000-N**.

⇒ str. 34

DOSTĘPNOŚĆ

Historyczne Centrum stawia sobie za cel **być przyjaznym i dostępnym**:

- dla osób poruszających się na wózkach i z wózkami
- dla seniorów i dzieci
- dla słabowidzących i niedosłyszących
- dla kobiet i mężczyzn
- słowem **dla wszystkich**.

foto 5-6

Zgodnie z miejskimi Standardami dostępności musimy zapewnić **co najmniej 180 cm pasa ruchu** przeznaczanego wyłącznie dla pieszych, a więc wolnego od:

- małej architektury
- nośników reklamowych
- ogródków gastronomicznych
- stoisk ulicznych
- wystaw plenerowych.

1. Szereg jednakowych ławek – park Ujazdowski.

2. Skwer przy pomniku M. Curie – Kościelna.

3. Plac zabaw w Ogrodzie Krasińskich.

4. Meble miejskie na Nowym Świecie.

5. Kubik Canaletta – Krakowskie Przedmieście.

6. Pas równiej kostki dla osób na wózkach i na szpilkach – Piwna.

SYSTEM KOLORÓW NCS

SŁOWO O KOLORACH NCS

W uchwale o parku kulturowym, podobnie jak w planach miejscowych, posługujemy się opisami kolorów w powszechnie stosowanym systemie Natural Color System (NCS).

Opiera się on na sześciu podstawowych kolorach

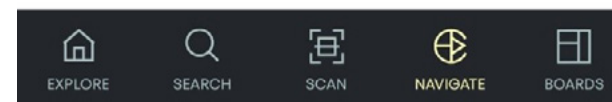
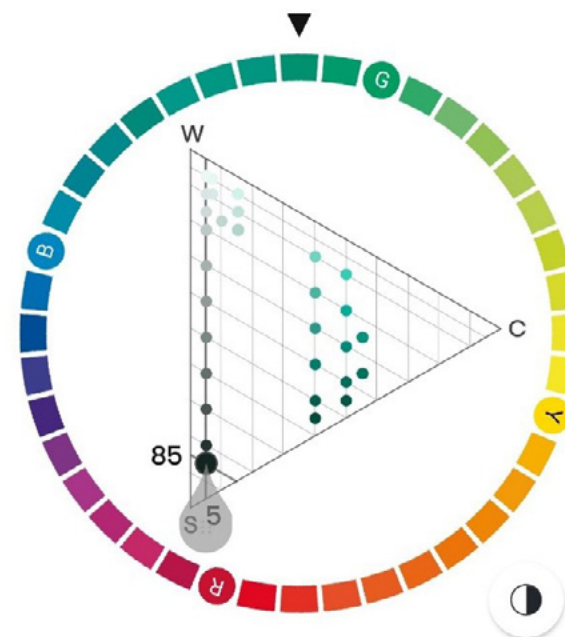
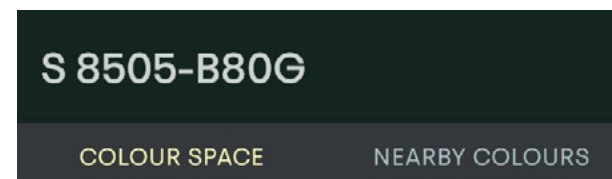
achromatycznych: bieli, czerni

i chromatycznych: żółci, czerwieni, niebieskim i zieleni.

Na przykład wiodącym kolorem w naszym Przewodniku po parku jest ciemna zieleń. Jej kod w systemie NCS to **S 8505-B80G**

- **S** oznacza, że kolor mieści się w NCSowskim standardzie kolorów.
- **8505** informuje, że nasza zieleń ma 85% **szczernienia**, czyli jest baaardzo ciemna i 5% **chromatyczności**, czyli jest bardzo stonowana.
- **B80G** pokazuje, że kolor ten znajduje się na kole barw pomiędzy niebieskim a zielenią. System NCS opisuje kolory **zgodnie z ruchem wskazówek zegara**, więc B80G to niebieski z 80% zieleni.

Achromatyczne szarości będą miały na końcu kodu literę **N**

Pomocne mogą być darmowa mobilna aplikacja **NCS+** i strona <https://www.ncscolorguide.com/>.

Przykładowe stonowane kolory (do 50% chromatyczności, czyli natężenia koloru) sprawdzą się dla tablic menu, mebli i ogrodzeń ogródków gastronomicznych i staromiejskich reklam:

NCS S 05 50 -Y	NCS S 20 50 -Y30R	NCS S 10 50 -R40B	NCS S 10 50 -B80G
NCS S 60 30 -G70Y	NCS S 40 30 -Y90R	NCS S 30 30 -B	NCS S 60 20 -B70G
NCS S 50 05 -G20Y	NCS S 20 20 -R	NCS S 70 20 -R20B	NCS S 85 05 -B80G
NCS S 80 00 N	NCS S 20 02 -Y80R	NCS S 50 10 -R50B	NCS S 25 02 G

Ciemne szarości (achromatyczne, od 50 do 80% szernienia) sprawdzą się dla mebli miejskich i kiosków:

antracyt	grafit		
NCS S 78 05 -B01G	NCS S 80 00 N	NCS S 70 00 -N	NCS S 55 00 -N

Przykładowe bardzo stonowane kolory (do 15% chromatyczności, czyli natężenia koloru) sprawdzą się dla zadaszeń ogródków gastronomicznych i przesłaniania witryn:

NCS S 05 15 -Y	NCS S 15 15 -Y30R	NCS S 10 15 -R40B	NCS S 05 15 -B80G
NCS S 60 10 -G70Y	NCS S 40 10 -Y90R	NCS S 30 10 -B	NCS S 60 10 -B770G
NCS S 50 05 -G20Y	NCS S 20 05 -R	NCS S 70 05 -R20B	NCS S 85 05 -B80G
NCS S 80 00 N	NCS S 55 02 -Y80R	NCS S 05 02 -R50B	NCS S 25 02 G

Kolory kremowe (z przedziałów Y110R i Y20R, do 10% szernienia i do 10% chromatyczności) sprawdzą się dla zadaszeń ogródków gastronomicznych, w lokalizacjach, o których mowa w 15.5: ➡ str. 66

NCS S 05 05 -Y10R	NCS S 10 05 -Y20R	NCS S 10 10 -Y10R	NCS S 05 10 -Y20R
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Nośniki reklamowe

Warszawa

PARK KULTUROWY
HISTORYCZNE
CENTRUM

MAŁA UCHWAŁA KRAJOBRAZOWA

Poskromienie **chaosu i nadmiaru reklamowego** to – niewątpliwie – jedno z najważniejszych wyzwań stojących przed Warszawą. W skali całego miasta rozwiązaniem jest tzw. uchwała krajobrazowa.

Losy warszawskiego projektu uchwały są długie, emocjonujące i obfitują w nieoczekiwane zwroty akcji. Po przeanalizowaniu setek uwag złożonych przez warszawiaków i prawników branży reklamowej, projekt będzie ponownie poddany konsultacjom.

ESENCJA Z KRAJOBRAZÓWKI

Rozdział o reklamach w Historycznym Centrum to **uproszczona wersja** projektu uchwały krajobrazowej, pomost pomiędzy szczegółowymi przepisami tego dokumentu, a obecnymi chaosem i samowolą.

Ważna jest dla nas **przewidywalność i spójność**, dlatego te dwa równorzędne akty prawa miejscowego będą ze sobą zgodne.

Mimo daleko idących uproszczeń, jest to niewątpliwie **najtrudniejszy** rozdział uchwały o parku kulturowym. Tu – bardziej niż gdziekolwiek indziej – sama lektura Przewodnika nie wystarczy.

Gdy projektujecie reklamę, **sprawdźcie przepisy rozdziału trzeciego** uchwały o parku kulturowym.

NAJWYŻSZY STANDARD

Poza zasadami zaczerpniętymi z projektu uchwały krajobrazowej jest **parę parkowych reguł, które idą o krok dalej**:

- ogólne ustalenia dla umieszczania reklam są zgodne ze znanymi od lat priorytetami miasta i wytycznymi konserwatora zabytków
- sposób oświetlania reklam dba o miejskie zwierzęta
- indywidualne podejście do Starego i Nowego Miasta wynika z szacunku do dzieła powojennej odbudowy
- proste zasady dla tablic z menu porządkują wizualnie gastronomiczne zagłębienie Traktu Królewskiego.

Zasady tego rozdziału,
dotyczące reklam, w tym szyldów,
wejdą w życie **16 maja 2025 r.**

REKLAMY, W TYM SZYLDY

7.1.- 7.3., 7.6., 18.11.

Park kulturowy ustala zasady dla szyldów i dla pozostałych reklam.
Podaje zestaw dobrych praktyk, które **dotyczą jednych i drugich**.

WZOROWE REKLAMY

- **nie przystaniają dekoracji** architektonicznej, kutych krat i balkonowych balustrad foto 1
- omijają miejsca pokryte polichromią, sgraffito, mozaiką, tynkiem szlachetnym lub kamienną okładziną foto 4
- szukając pomysłu dla siebie, inspirując się eleganckimi szyldami sąsiadów
- **wpasowują się** w istniejące pole szyldowe nad witryną, wolne miejsce na szyldzie zbiorczym przy wejściu lub staromiejską estetykę historyzujących semaforów
- zwracają uwagę **swoją urodą, a nie wielkością**
- zawsze pozostawiają **co najmniej 180 cm pasa ruchu** przeznaczanego wyłącznie dla pieszych, wolnego od reklamowych przeszkód. foto 2, 5

ŚWIECĄC PRZYKŁADEM

Dobra reklama nie razi po oczach. Upewnij się, że Twoja reklama jest oświetlona od wewnątrz lub od spodu światłem **ciepłym i stałym**, zarówno w kolorze, jak i w natężeniu.

Projektując oświetlenie dla nowych reklam, zadbaj by miało ono **jak najniższą emisję widma UVB**, czyli ultrafioletu.

Takie światło:

- nie zakłóca naturalnego rytmu życia zwierząt nocnych
- jest zdrowsze i przyjaźniejsze dla ludzi
- przeciwdziała zanieczyszczeniu światłem
- jest szeroko dostępne na rynku i nie podnosi kosztów.

ŻEGNAMY REKLAMY

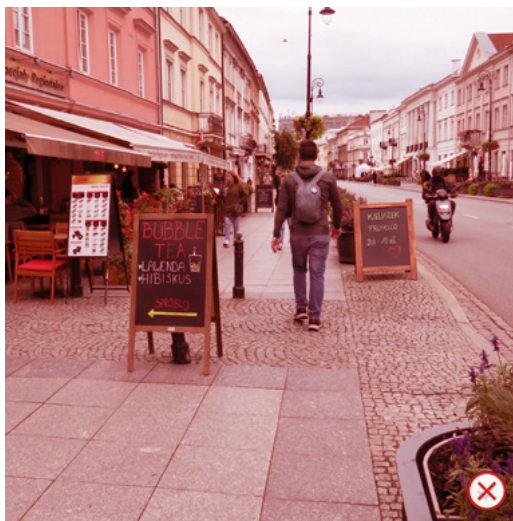
W parku nie ma miejsca na reklamę w formie:

- **potykaç-za-zawalidrogi**, przenośnych chorągwi i proporców zmieniających spacer Traktem Królewskim w slalom między przeszkodami foto 2, 5
- **banerów** za wyjątkiem informacji o wydarzeniu kulturalnym, sprzedaży nieruchomości lub jako tymczasowy szyld na czas remontu elewacji foto 3
- natrętnych **nagabywaczy**
- **projekcji świetlnych**. ⇒ str. 40

Uspokajamy – świętecznej iluminacji nic nie grozi, **póki** nie jest ona reklamą. foto 6

1. Kute kraty kamienicy na Freta 12 zasłonięte przez wielkoformatowe menu.

2. Na Nowym Świecie trzeba nieustannie uważać, żeby nie potknąć się o potykacz.

3. Baner na płócie reklamujący studia nad – o ironio! – dziedzictwem kulturowym – Bednarska 2/4.

4. Balustrada balkonowa to nie miejsce kaseton reklamowy – Hoża 1.

5. Niby Trakt Królewski, ale pieszym nie został nawet metr z szerokiego chodnika – Nowy Świat.

6. Pan Pieróg nagabujący przechodniów pod katedrą – Świętojańska.

REKLAMY, W TYM SZYLDY

7.3. - 7.5., 8.3., 8.11.

KULTURALNE INSTYTUCJE KULTURY

Teatrów, kin, galerii, muzeów, sal koncertowych i domów kultury dotyczą te same zasady co wszystkich.

Instytucje kultury mogą też przez 60 dni zapraszać na koncerty, spektakle i wystawy **banerem kulturalnym**.

Nie większa niż 50 m² reklama nie może zasłaniać okien ani drzwi.

foto 1, 4

Sprawdzonym rozwiązaniem pozostają tablice, gabloty lub słupy stojące do 15 m od wejścia.

foto 2, 5

Wymiary i proporcje takiego **wolnostojącego ekspozytora kultury** znajdziesz w 7.4. uchwaly.

Informację o aktualnym repertuarze można też **wyświetlić na ekranie** o przekątnej do 75 cali.

NA CZAS REMONTU ELEWACJI

Tylko w sytuacji, gdy elewację i umieszczone na niej szyldy zasłoni siatka remontowa, można ratować się **banerami remontowymi**. Zastąpią one chwilowo niewidoczne **legalne szyldy**. Byle nie były od nich większe.

NIERUCHOMOŚĆ SPRZEDAM LUB WYNAJMĘ

O mieszkaniu, budynku lub działce wystawionym na sprzedaż lub wynajem poinformuje potencjalnego klienta umieszczony na elewacji niepodświetlony **baner sprzedażowy**, naklejka w witrynie albo tablica, nie większe niż 2 m²

foto 3, 6

Jeśli nieruchomość jest pokaźnych rozmiarów, reklamy sprzedażowe można zawieszać co 50 m.

W ostateczności można też reklamować sprzedawaną nieruchomość na nośniku **wolnostojącym** niepodświetlonymi nie większym niż 2 m².

1. Nieduży baner informuje o aktualnym repertuarze Teatru Narodowego – Wierzbowa 3.

2. Eleganckie ekspozytory przed Teatrem Narodowym – pl. Teatralny.

3. Banery informujące o sprzedaży lub wynajmie nie powinny być większe niż 2 m² – Podwale 11.

4. Ciekawa wystawa reklamowana nieciekawie umieszczonym banerem – Rynek Starego Miasta 20.

5. Gęszcz banerów, słupów i tablic pod Muzeum Archidiecezjalnym – Dziekania 1.

6. Baner sprzedażowy, jak każda inna reklama, nie powinien przesłaniać okien – Kozia 9.

SZYLDY

8.1. – 8.4., 8.6.

Szyld to reklama umieszczona w miejscu prowadzenia reklamowanej działalności.

Do tego limitu nie liczą się **ażurowe szyldy na witrynie**, informacja o godzinach otwarcia lokalu i restauracyjne menu, **szyldy na owiewkach markiz**, i na zadaszeniach i ogrodzeniach sezonowych ogródków oraz **szyldy umieszczone wewnątrz lokalu** ponad 5 m od witryny.

NASZE ULUBIONE SEMAFORY

Semafor to szyld prostopadły do elewacji.

Nie powinien on być większy niż 80 cm², ani dłuższy niż 1 m.

Dobłą praktyką jest ponowne wykorzystanie zastanych wysięgników.

foto 1-2

Każdy przedsiębiorca może umieścić na elewacji jeden semafor. Gdy lokal jest narożny, a więc z dwiema elewacjami, semafony także mogą być dwa.

foto 3

ELEGANCKA GRUPA SZYLDOWA

Gdy w jednym budynku działa wiele biur, firm i instytucji najlepszym rozwiązaniem jest **zestaw szyldów**.

foto 4-6

Umieszczony obok drzwi frontowych, w bramie lub na ogrodzeniu, zapewnia wszystkim firmom tyle samo miejsca na oznakowanie, a całość tworzy zwartą, uporządkowaną kompozycję.

W WITRYNIE

Dobrym rozwiązaniem są **ażurowe naklejki** lub **staranne odręczne napisy** na witrynie.

Gdy zawieszacie szyld **po zewnętrznej lub wewnętrznej stronie witryny** lub decydujecie się na popularne **nieażurowe naklejki** upewnijcie się, że przestanią one nie więcej niż 20% prześwitu witryny i są niższe niż 90 cm.

foto 7-8

foto 9-11

WYGASZAMY WŚWIETLACZE

Jeśli marzył się wam **szyld – wyświetlacz**, mamy złe wieści.

W Historycznym Centrum ekrany pojawiać się będą rzadko, a i wtedy ich rozmiary będą ograniczone.

foto 12

Wyświetlać można ilość miejsc parkingowych i kursy walut. Ekrany spotkamy jako szyldy instytucji kultury, ekspozytory menu oraz na biletomatach, bankomatach i podobnych automatach.

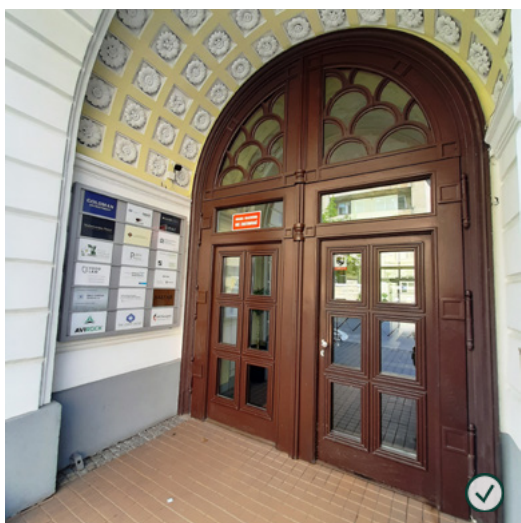
1. Stylizowany szyld semaforowy
na kutym wysięgniku
– Długa 27.

2. Utrzymany w prostej, współczesnej
estetyce semafor
– Długa 31.

3. Narożne lokale mogą oznakować się
dwoma semaforami
– Świętokrzyska 3.

4. Elegancki szyld zbiorczy w bramie
– Wiejska 17.

5. Szyld zbiorczy łatwo dostosować
do zmieniających się najemców biur
– Prusa 2.

6. W natłoku różnorodnych tablic
trudno znaleźć drogę
– Długa 29.

7. Ażurowa naklejka w witrynie studia tatuażu
– Nowy Świat 30/5.

8. Ażurowe litery w witrynach Antykwariatu Kosmos
– Al. Ujazdowskie 16.

9. Umieszczony wewnątrz lokalu, świetnie zaprojektowany neon salonu fryzjerskiego
– Nowy Świat 63.

10. Czytelne ale dyskretne oznakowanie Faktycznego Domu Kultury
– Gałczyńskiego 12.

11. Witryny sklepowe wyklejone folią odchodzą do przeszłości
– Al. Solidarności 68.

12. Agresywne wyświetlacze trzeba wymienić na szyldy zgodnie z uchwałą
– Al. Jerozolimskie 28.

SZYLDY

8.5., 8.7. – 8.10. »

AŻURY W PARTERZE

Polecamy lekkie wizualnie, pozbawione tła szyldy ażurowe. W odróżnieniu od ciężkich kasetonów, nie zasłaniają **kutej kraty w nadświetlu witryny**. Świetnie prezentują się dopasowane do wysokości dekoracyjnego **układu boniowania**. Zawieszone dyskretnie w **prześwicie podcienia lub portyku** nie zaburzają jego proporcji.

foto 1

foto 2

foto 3

NA OGRODZENIU

Płot to także miejsce na szyld, gdy go umieścisz **w obrysie ogrodzenia lub nad bramą albo furtką**. Jeden szyld dla jednego lokalu wystarczy i bez problemu zmieści się na 1 m².

foto 6

Gdy firm jest dużo, polecamy oczywiście **zestaw szyldów**. Drogę najlepiej wskazuje spójne oznakowanie.

AŻURY POWYŻEJ PARTERU

Szyldy powinny skupiać się w strefie parteru.

Jednak dla gmachów urzędów, sądów, banków, hoteli, biurowców, uczelni, muzeów, teatrów i innych instytucji kultury, czyli dla **budynków użyteczności publicznej** nierzadko najlepszym wyborem są szyldy na wyższych kondygnacjach.

Na elewacji pojawić się mogą **szyldy ażurowe** umieszczone w jednej linii lub jako zestaw szyldów.

foto 4

Wysoki, ażurowy semafor wskaże drogę do hotelu lub domu kultury.

Gdy na elewacji nie ma miejsca na takie oznakowanie, można szyld, ażurowy oczywiście, ustawić **na dachu**.

foto 5

Po limity wysokości reklam umieszczanych powyżej parteru odsyłamy to tekstu uchwały 8.7 i 8.9.

1. Ażurowy szyld w nadświetlu witryny to popularne i estetyczne rozwiązanie – Nowy Świat 64.

2. Litery przestrzenne bardzo dobrze sprawdzają się boniowaniu – Nowy Świat 55.

3. Ażurowa nazwa kawiarni Costa elegancko wpisuje się w prześwit podcienia Błękitnego Wieżowca – pl. Bankowy 2.

4. Szpital dziecięcy na Kopernika 43 jest oznakowany czytelnie i zgodnie z przepisami uchwały.

5. Widoczny z daleka szyld Muzeum Narodowego – Al. Jerozolimskie 3.

6. Nieduży kaseton na ogrodzeniu pałacu Sobańskich – A. Ujazdowskie 13.

REKLAMY

9.1.–9.2.

Poniższe zasady dotyczą reklam, które nie są szyldami.

Reklamy promują przeróżne osoby, towary i usługi, niezwiązane z miejscem, na którym się znajdują.

STREFY WOLNE OD REKLAM

Są instytucje i miejsca realizujące cele publiczne. Nie godzi się, by były obwieszane nośnikami reklamowymi. Są to:

- przedszkola, **szkoły** i wyższe uczelnie
- **kościół** i klasztory
- bardzo liczne w Historycznym Centrum **urzędy** administracji publicznej: miejskie, wojewódzkie i państwowe, ministerstwa i sądy, ale też poczta czy ZUS
- **ambasady** i konsulaty
- ogrody, parki, skwery i pozostałe **tereny zieleni** urządzonej.

Można tu umieścić **jedynie** nośniki informujące o:

- inwestycjach prowadzonych ze środków publicznych, czyli o dofinansowaniu
- sprzedaży lub wynajmie nieruchomości.

ZIELEŃCE WOLNE OD REKLAM

Zadaniem parku kulturowego jest ochrona krajobrazu. Natura, a więc też miejska zieleń, jest bezcenną składową tego krajobrazu.

- Nośniki reklamowe umieszczaj tylko na terenie utwardzonym, czyli **na chodniku, a nie na trawniku**. Pamiętaj oczywiście o zachowaniu **180 cm** dla pieszych.
- Trzymaj dystans od koron drzew i ich systemów korzeniowych.

TRWAŁOŚĆ, UŻYTECZNOŚĆ, PIĘKNO

Dobrymi, bo wytrzymałymi materiałami na nośniki reklamowe są:

- aluminium
- stal nierdzewna lub ocynkowana
- wysokiej klasy beton
- szkło bezpieczne
- tworzywa sztuczne barwione w masie.

Wszystkie achromatyczne, czyli utrzymane w stonowanych szarościach.

REKLAMY

9.1.3., 9.3.

MAŁE JEST PIĘKNE

W Historycznym Centrum zdecydowanie stawiamy na **reklamy formatu małego**.

Analogowe, czyli papierowe nośniki powinny mieć od 175 do 180 cm wysokość i od 115 do 120 cm szerokości. Coraz popularniejsze wyświetlacze mieścić się w przekątnej od 55 do 75 cali.

Ustandaryzowanych rozmiarów, niepodświetlone od zewnątrz małe reklamy będzie można umieścić na kiosku, wiacie przystankowej lub jako wolnostojący city-light

Za każdym razem potrzebna będzie oczywiście **zgoda właściciela** lokalu, budynku lub terenu. Gdy budynek lub obszar, gdzie chcecie umieścić reklamę, wpisany jest do rejestru zabytków, konieczne jest uzyskanie zgody dzielnicowego Wydziału Architektury i konserwatora zabytków.

Jak można się domyśleć, **Stare i Nowe Miasto** to wyjątkowo cenne kulturowo tereny, gdzie nawet małe nośniki reklamowe nie znajdą dla siebie miejsca.

foto 1-3

WIĘKSZE WYJĄTKI

Park kulturowy daje zielone światło nielicznym reklamom **formatu większego niż mały (czyli ponad 180 na 120 cm)**.

Tak duże mogą być tylko:

foto 4-6

- **murale** wymalowane **na ścianie reklamowej**
- **neony i inne ażurowe reklamy** nie wyższe niż 3,5 m zawieszone **na ścianie reklamowej**
- **neony i inne ażurowe reklamy** nie wyższe niż 6 m ustawione **na dachu** budynku wyższego niż 25 m
- tymczasowe banery kulturalne.

⇒ str. 40

ŚCIANA REKLAMOWA:

- nie ma dekoracji architektonicznej
- nie ma okien ani drzwi
- nie jest położona na terenie osiedli z załącznika nr 2, które objęte są szczególną ochroną krajobrazową.

1. Plakaty w formacie małym można spotkać przy wejściach do metra – Stacja Ratusz Arsenal.

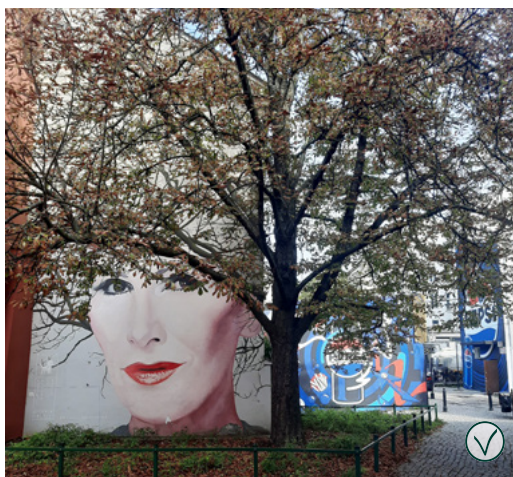
2. Wyświetlacz reklamowy w formacie małym umieszczony na kiosku – Krakowskie Przedmieście.

3. Wielkoformatowe banery nie znajdują dla siebie miejsca w Historycznym Centrum – Senatorska 18.

4. Murale reklamowe na ślepych ścianach kamienic Tamka 36 i 37.

5. Zasady parku kulturowego nie nakładają ograniczeń na murale, które nie są reklamą – Nowy Świat 22.

6. Kasetony reklamowe na dachach trzeba zdjąć lub wymienić na ażurowe – Al. Jerozolimskie 8.

REKLAMY

9.4. – 9.6.

TO JEST MIEJSCE NA TWOJĄ REKLAMĘ

- Mały format dobrze sprawdza się **na wiatkach przystankowych i obiektach małej architektury** foto 1
- Mała reklama zmieści się też **na kioskach**, o ile ujednolicone, jednostronne nośniki nie zasłonią okien i drzwi i oddalone będą od siebie o 5 m na każdej z elewacji foto 2
- O wydarzeniach kulturalnych, społecznych i sportowych można informować reklamami **rozwieszonymi pomiędzy latarniami** lub słupami trakcyjnymi
- Nadal działać będzie Miejski System Informacji z jego punktami informacji płatnej
- Dopuszczalnym miejscem na murale reklamowe (do 3 m²) są **mury oporowe, mosty i wiadukty** kolejowe lub drogowe.

Oczywiście **zawsze za zgodą zarządcy** budynku lub terenu.

NA CZAS REMONTU

Podczas remontu elewacji na rusztowaniu budowlanym można umieścić **siatkę reklamową**. foto 3

- Żaden remont nie powinien trwać w nieskończoność, więc i siatka wisieć może nie dłużej niż 9 miesięcy i nie częściej niż co **10 lat**
- Na siatce **obowiązkowo** pojawi się rysunek odwzorowujący elewację, a reklama zajmie **od 20 do 30%** jej powierzchni
- Dobrym pomysłem jest odwzorowanie na siatce legalnych szyldów lokali usługowych.

Reklamę można umieścić również **na ogrodzeniu placu budowy**, podczas jej trwania. Może ona zająć do **30 %** powierzchni przęsta.

REKLAMY WOLNOSTOJĄCE

W Historycznym Centrum do wyboru są trzy formy wolnostojące:

- słupy ogłoszeniowo-reklamowe, drobiazgowo rozrysowane w załączniku nr 3 foto 4
- reklamy formatu małego, czyli popularne city-lighty
- reklamy informujące o sprzedaży lub wynajmie nieruchomości.

Odległości pomiędzy wolnostojącymi reklamami a budynkami, pomnikami czy sobą nawzajem określa 9.6.

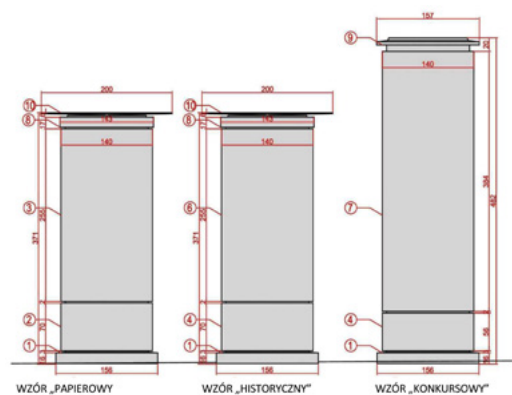
1. Słup reklamowy z widokiem na Krakowskie Przedmieście.

2. Zaniedbany kiosk oklejony reklamami – Al. Solidarności.

3. Reklamy formatu małego na wiacie przystankowej – pl. Krasińskich.

4. Załącznik trzeci określa wymiary i materiały dla trzech wzorów słupów.

5. Opuszczone, zabazgrane kioski szpecą rondo de Gaulle'a.

6. Dobrym pomysłem jest wykorzystanie ogrodzenia placu budowy pod wystawę historyczną – Długa 44/50.

STARE I NOWE MIASTO

10.1. – 10.3.

Warszawska Starówka to z jednej strony bezcenny zabytek – spektakularne **dzieło powojennej odbudowy**, z drugiej **produkt turystyczny** – punkt obowiązkowy każdej pierwszej wycieczki do stolicy. Piękne sgraffita, kute kraty i małe dzieła sztuki – staromiejskie semafony przegrywają nierówną walkę z szyldami z dibondu, gąszczem potykaczy i obrazkowymi menu.

PIĘĆ SZYLDÓW GODNYCH STARÓWKI

Na Starym i Nowym Mieście obowiązują wszystkie opisane wyżej standardy dla szyldów i pozostałych reklam, a także zasady dotyczące ich oświetlenia i doprowadzenia okablowania.

Dopuszczone są tu te same co na terenie całego parku kulturowego różnorodne formy oznakowania: kaligrafie na szkleniu witryny, szyldy umieszczane po wewnętrznej i po zewnętrznej stronie witryny, nad i obok wejścia do lokalu. Jest nawet możliwość umieszczenia szyldów powyżej parteru.

Jednak wyjątkowość krajobrazu kulturowego Starego i Nowego Miasta narzuca przedsiębiorcom i instytucjom najwyższe standardy.

⇒ str. 27, 37–51

foto 1-3

foto 4-6

NAJWYŻSZE STANDARDY

Jeśli:

- **semafony** to wykonane z tradycyjnych materiałów, takich jak grawerowany metal, metaloplastyka, malowane drewno, **szkło lub pleksi**. Polecamy korzystać z istniejących wysięgników.
- po zewnętrznej stronie **nadświetla** to tylko **szyld ażurowy** nie większy niż 30%
- **powyżej witryny tablica lub litery** przestrzenne nie wyższe niż 25% wysokości witryny lub 90 cm
- po obu stronach wejścia lub bramy tablice lub litery przestrzenne nie większe niż 0,25 m²
- **szyld na markizie** to tylko jednokolorowe logo lokalu lub sponsora na owiewce
- **baner sprzedażowy** to max 1 m²
- powyżej strefy parteru tylko po jednym szyldzie na elewację budynku użyteczności publicznej.

foto 7 i 10

foto 8 i 11

foto 9 i 12

1. Subtelnie oznakowana pracownia architektoniczna Borisa Kudlicki
– Rynek Starego Miasta 4/6.

2. Nieduży szyld zawieszony po zewnętrznej stronie okna
– pl. Zamkowy 15/19.

3. Umieszczony ponad oknami pierwszego piętra szyld Muzeum Warszawy
– Rynek Starego Miasta 38.

4. Kasetony reklamowe przesłaniające okna
– Freta 18.

5. Szyld nabazgrany flamastrem na tekturze
– Rynek Starego Miasta 12/14.

6. Obklejone folią witryny nie zachęcają do wizyty w muzeum
– Freta 11.

7. Stylizowany semafor nawiązuje do staromiejskiej estetyki
– Piwna 47.

8. Ażurowe litery nie przesłaniają dekoracyjnych krat
– Rynek Starego Miasta 18.

9. Nieduży szyld tablicowy restauracji Bazyliśka
– Rynek starego Miasta 5/7.

10. Najpiękniejsze, metaloplastyczne semafony wpisane są do rejestru zabytków
– Piwna 46.

11. Lekkie wizualnie oznakowanie jest czytelne i estetyczne
– Krakowskie Przedmieście 79.

12. Ażurowe litery nad wejściem do restauracji
– Szeroki Dunaj 13.

STARE I NOWE MIASTO

10.4.–10.5.

Gdzie jak gdzie, ale na Starym Mieście radykalne ograniczenie liczby nośników reklamowych jest bardzo wskazane. Reklamy niebędące szyldami spotkamy tu tylko w wyjątkowych okolicznościach.

STARÓWKA STREFĄ WOLNĄ OD REKLAMY

Nielicznymi wyjątkami od tej zasady są:

- wolnostojące nośniki zapraszające do **instytucji kultury** odległej o nie więcej niż 15 m
- tymczasowe banery informujące o **ofercie kulturalnej**
- również tymczasowe reklamy **wydarzeń kulturalnych**, społecznych lub sportowych rozwieszone pomiędzy latarniami
- reklamy umieszczane **na czas remontu** na rusztowaniu i ogrodzeniu budowlanym
- pulpity z **menu**
- niewielkie reklamy w ogrodzeniu i zadaszeniu **ogródka gastronomicznego**
- na ulicznych **stoiskach handlowych**.

KOLORYSTYKA

Reklamy, w tym szyldy, powinny być utrzymane w **stonowanej, niejaskrawej kolorystyce**. Już dziś większość staromiejskich szyldów ma wymagane 50% chromatyczności, czyli nasycenia koloru.

⇒ str. 34

MENU

11.1. – 11.3.

Nie budzą entuzjazmu wielkie obrazkowe menu, pstrokate plansze zasłaniające okiennice oraz potykacze. Z satysfakcją możemy stwierdzić, że większość tablic z menu w Historycznym Centrum **już jest dostosowana** do przepisów uchwały o parku kulturowym.

DWIE TABLICE Z MENU WYSTARCZĄ

Menu można wyeksponować wyłącznie:

- w ogródku gastronomicznym na dwóch **wolnostojących pulpitych** wysokich do 150 cm

foto 1-3

a ponadto do wyboru:

- przed wejściem do lokalu na dwóch **wolnostojących pulpitych** też wysokich do 150 cm lub
- w zawieszonych na elewacji lokal **dwóch gablotach o grubości do 5 cm** lub (jak kto woli)
- na jednym pulpicie i w jednej gablocie

foto 1-3

foto 4-6

Powierzchnia menu, tak na pulpicie, jak i w gablocie, nie może być większa niż **0,3 m²**. To więcej niż kartka A2, ale mniej niż A1.

KOLORYSTYKA I OŚWIETLENIE

- Kolorystyka pulpitów i gablot musi być **stonowana i niejaskrawa**, do 50% chromatyczności, czyli natężenia koloru. Tak jak meble w ogródku albo reklamy na Starówce. ⇒ str. 34
- Oświetlenie pulpitów i gablot, tak jak wszystkich pozostałych reklam, projektuj od wewnątrz, ze światłem **ciepłym i stałym**. a okablowanie poprowadź **dyskretnie i z wyczuciem**.

W PRAWIE

Zawsze na montaż gabloty na budynku potrzebna jest zgoda jego właściciela. Z kolei ustawienie pulpitu wymaga zgody zarządcy terenu.

Jeśli budynek lub teren wpisane są do rejestru zabytków, nie obejdzie się bez pozwolenia organu konserwatorskiego.

1. Historyczny pulpit restauracji U Barssa
– Rynek Starego Miasta 12/14.

2. Współczesny, prosty pulpit restauracji
Feta na Freta
– Freta 29/31.

3. Minimalistyczny pulpit przez
restauracją Zielony Niedźwiedź
– Smolna 4.

4. Stylizowana gabłota
restauracji Bazyliszek
– Rynek Starego Miasta 5/7.

5. Elegancko oprawione menu
restauracji Rusico
– Al. Ujazdowskie 22.

6. Kolejny dobry przykład –
gabłota Der Elefant
– pl. Bankowy 1.

Ogródki gastronomiczne

Warszawa

PARK KULTUROWY
HISTORYCZNE
CENTRUM

NOWY OBSZAR REPREZENTACYJNY

12.1. – 12.3., 12.6. – 12.7.

Wygląd ogródków gastronomicznych w Historycznym Centrum regulowało do tej pory zarządzenie o obszarze reprezentacyjnym. Wiele parkowych przepisów jest z niego zaczerpnięte.

Zasada 180 cm i ustalenia załącznika czwartego weszły w życie już 16 grudnia 2024 r.

Pozostałe przepisy rozdziału o ogródkach obowiązują od 16 maja 2025 r.

CHODNIKI DO CHODZENIA

Najważniejsze jest dla nas zapewnienie pieszym **co najmniej 180 cm szerokości chodnika** wolnego od przeszkód, czyli:

- słupków drogowych
- mebli miejskich
- donic z roślinnością
- potykaczy reklamowych
- ogródków kawiarnianych.

Wszystkie elementy ogródka **muszą się zmieścić na terenie, który wskazał jego zarządca.**

- krzesła i stoły
- parasole i markizy
- ogrodzenia i zawieszane na nich kwiaty
- tablice z menu.

foto 1-2

foto 4-5

ZAŁĄCZNIK CZWARTY

Najbogatsza oferta gastronomiczna jest **na Starym Mieście i ulicach Freta, Krakowskie Przedmieście, Nowy Świat i Foksal.**

Dla tych obszarów opracowaliśmy szczegółową mapę.

Wskazuje ona miejsca na ogródki, a jednocześnie pilnuje, żeby piesi nie musieli chodzić Traktem Królewskim gęsiego.

Uwzględnia drogi pożarowe, przystanki autobusowe i ważne otwarcia widokowe. Wykorzystuje też linię w chodniku Krakowskiego Przedmieścia, która **dzieli funkcjonalnie przestrzeń** pomiędzy pieszych, a restauratorów.

foto 2

ZIMOWE WNĘTRZA

Wydłużyliśmy sezon gastronomiczny do dziewięciu miesięcy **od 15 marca do 15 listopada.**

Od 16 listopada do 14 marca, przed lokalem ustawić można tylko rząd krzesełek i stolików oraz nagrzewnice. Ogrodzenia, podesty i parasole zimują w magazynie. Plastikowe namioty nie będą dopuszczalne ani zimą ani latem.

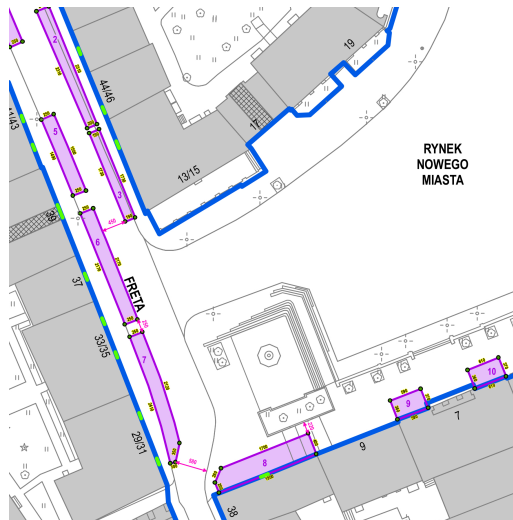
foto 6

Jeśli marzy Ci się **ogród zimowy**, postaw na wysokiej jakości obiekt z trwałych materiałów. Są miejsca, gdzie taka inwestycja uzyska pozwolenie dzielnicowego Wydziału Architektury i konserwatora. Pamiętaj, że są i takie lokalizacje, gdzie nie będzie ona możliwa z uwagi na ochronę zabytków.

foto 3

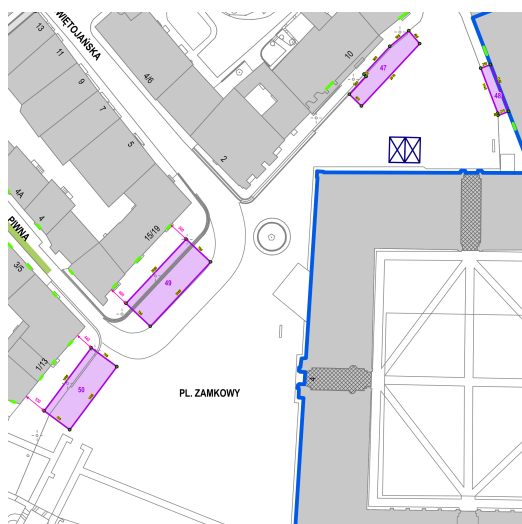
1. Pierwsza strona załącznika czwartego obrazuje obszar opracowania.

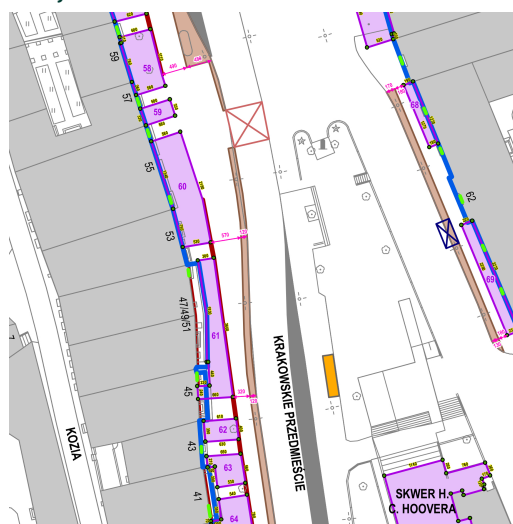
2. Na Freta zdecydowana większość ogródków pozostanie na swoich miejscach.

3. Na Starym Mieście szczególnie istotne jest zachowanie stref pieszych i dróg dojazdowych.

4. Na placu Zamkowym ogródek odsunie się od zarysu dawnej Bramy Krakowskiej.

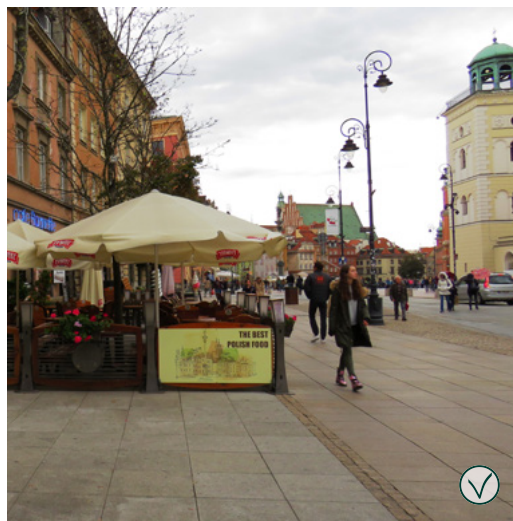
5. Na Krakowskim Przedmieściu przeznaczamy co najmniej 3 metry szerokości chodnika dla pieszych.

6. Na Nowym Świecie piesi odzyskają 2,5 metra szerokości chodnika po obu stronach ulicy.

1. Na Freta ogródki ustawione są na jezdni i tak pozostanie.

2. Linia w chodniku Krakowskiego Przedmieścia wreszcie podzieli funkcjonalnie przestrzeń.

3. Piękny ogród zimowy restauracji Belvedere w Łazienkach Królewskich.

4. Roślinność stanowiąca ogrodzenie ogródka, też powinna mieścić się na jego terenie – Rynek Starego Miasta.

5. Obecnie na Trakcie Królewskim piesi zepchnięci są na krawędź chodnika, nierzadko węższą niż metr.

6. Foliowy namiot na tyłach Nowego Świata należy rozebrać lub zastąpić trwałą konstrukcją.

WYPOSAŻENIE

13.1. – 13.3.

Do tej pory w niektórych ogródkach kawiarnianych można było spotkać plastikowego konia, krowę, a nawet pandę. Dwumetrowe gofry i rożki z lodami na Trakcie Królewskim nie dziwiły nikogo. Park kulturowy wnosi w przestrzeń nową jakość, uwalniając ją od tych wątpliwej urody atrakcji.

W OGRÓDKU JEST MIEJSCE WYŁĄCZNIE NA:

- stoliki i siedziska lekkie, przenośne, wykonane z wysokiej jakości materiałów, czyli nie z europalet foto 1-3
- nagrzewnice i kosze na śmieci foto 5
- donice z roślinnością, jeśli nie są ogrodzeniem to całkiem wysoką foto 6
- pomocnik kelnerski, nie wyższy niż 150 cm ⇒ str. 56
- pulpity z menu zgodne z opisanymi wyżej zasadami
- oświetlenie, które nie może być przymocowane do drzewa.

W OGRÓDKU NIE MA WIĘC MIEJSCA NA:

plastikową krowę, konia, pandę, loda i gofra, ani na zamrażarkę, nalewak, grilla, telewizor itd. foto 4

KOLORYSTYKA

Wyposażenie ogródka **ma być w stonowanej, niejaskrawej kolorystyce**. Nie oznacza to jednak, że w Historycznym Centrum zapanuje szarość. Już dziś większość restauratorów wyposażyła swoje ogródki w meble o **50% chromatyczności, czyli natężenia koloru**. ⇒ str. 34

DO POCZYTANIA

Godną polecenia lekturą jest bezpłatna publikacja Narodowego Instytutu Konserwacji Zabytków Ogródki kawiarniane w zabytkowym otoczeniu. Roman Marcinek ciekawie opowiada w niej o historii kawiarnianych ogródków. Następnie daje szereg **bardzo praktycznych informacji i porad**. Dotyczą one niezbędnych formalności, kwestii lokalizacji i wyposażenia ogródka.

1. Bezpretensjonalne wyposażenie i zadbana, niska roślinność restauracji Czarnomorska – Nowy Świat 49.

2. Zatopiona w zieleni Flora Caffè w Ogrodzie Botanicznym – Al. Ujazdowskie 4.

3. Minimalistyczne wyposażenie baru PKP Powiśle – Kruczkowskiego 3b.

4. Bez żalu żegnamy się ze smutną pandą oraz plastikowymi lodami i goframi.

5. Proste wyposażenie i fenomenalny widok w Enotece na Rynku Nowego Miasta.

6. Funkcjonalny pomocnik kelnerski – pl. Zamkowy 1/13.

OGRODZENIA I ZIELEŃ

14.1.–14.4.

Ogródki, które znajdują się w pasie drogowym muszą być ogrodzone.

W pasie drogowym, czyli na chodniku, na miejscach parkingowych, nierzadko też na placach.

Mogą, ale nie muszą, mieć ogrodzenia ogródki urządzone w parku, na skwerze, w podwórzu lub na dziedzińcu.

foto 1

JAKIE OGRODZENIE WYBRAĆ

Płotki:

foto 2-3

- lekkie
- ażurowe lub przeziernie
- metalowe lub drewniane, ze szkła lub jego imitacji
- nie wyższe niż **100 cm**
- można na nich zawiesić donice z roślinnością sięgającą do **160 cm**.

Donice:

foto 4-6

- nie wyższe niż **80 cm** z roślinnością sięgającą do **160 cm**.

Roślinność w ogródku czyni go piękniejszym i przyjemniejszym. Nie jest jej celem odgrodenie klientów kawiarni od otaczającego ich miasta zwartą ścianą wysokich tui.

KOLORYSTYKA

Podobnie jak wyposażenie ogródka, kolorystyka płotków i donic musi być stonowana.

50% natężenia koloru to ta sama paleta, co dla stolików i krzesełek.

⇒ str. 34

LOGO

Na ogrodzeniu ogródka można umieścić **nazwę lub logo lokalu**.

Może ono zająć do **15%** powierzchni przęsła ogrodzenia lub ściany donicy.

1. Nie trzeba grodzić ogródków położonych poza pasem drogowym – Kuchnia Artystyczna w Zamku Ujazdowskim.

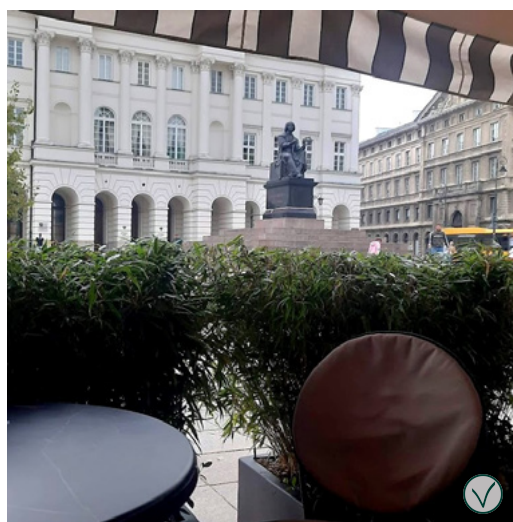
2. Lekki, ażurowy płatek wyznacza granicę ogródka kawiarni Amfiteatr w Łazienkach Królewskich.

3. Ogródek kawiarni Pożegnanie z Afryką odgradzony jest od jezdni ul. Freta niewysokim, ażurowym płotkiem.

4. Rząd donic odgradza klientów restauracji Pod Herbami na Zapiecku od drogi dojazdowej.

5. Zadbana roślinność nie przesłania klientom Belvedere Café widoku na Krakowskie Przedmieście.

6. Klientów francuskiej piekarni Vincent oddziela od ruchliwego chodnika Nowego Świata rząd niskich donic.

ZADASZENIA

15.1. – 15.6.

Kawiarniane ogródki można ochronić przed słońcem i deszczem na wiele sposobów.

CO WYBRAĆ

W zależności od lokalizacji ogródka sprawdzą się:

- **przy elewacji** budynku: parasole i markizy, tak samonośne jak i wolnostojące
- **wolnostojących**, czyli dalej niż 180 cm od elewacji lub na jezdni: parasole i markizy wolnostojące oraz rolety
- **na podwórzu lub dziedzińcu** wszystkie propozycje, nawet żagle i duże namioty.

Z CZEGO ZREZYGNOWAĆ

- **Byle bez ścian bocznych!**
W Historycznym Centrum czas pożegnać się z plastikowo-foliowymi namiotami.
- Pod drzewami zrezygnuj z parasoli.
Chroni nas korona drzewa, a my odwdzięczamy się jej tym samym.
- Na lambrekinie możesz umieścić jednokolorową nazwę lub logo swojego lokalu albo sponsora.

15% KOLORU W KOLORZE

Kolorystyka zadaszeń powinna być jednolita, bardziej stonowana niż wyposażenia i ogrodzeń kawiarnianych ogródków.

foto 1-3

15% chromatyczności, czyli natężenia koloru oznacza w praktyce, że można stosować całą paletę barw, o ile są one **bardzo stonowane**.

⇒ str. 34

foto 1-2, 4

foto 1-6

KREMOWO

Na Rynku Starego Miasta, placu Zamkowym, Międzymurzu i Szerokim Dunaju kolorystyka zadaszeń powinna pozostać jednolita i kremowa.

Kształt, formę i ustawienie zadaszeń można dostosować do obrysu ogródka.

⇒ str. 34

1. Składany parasol w restauracji U Fukiera na Rynku Starego Miasta.

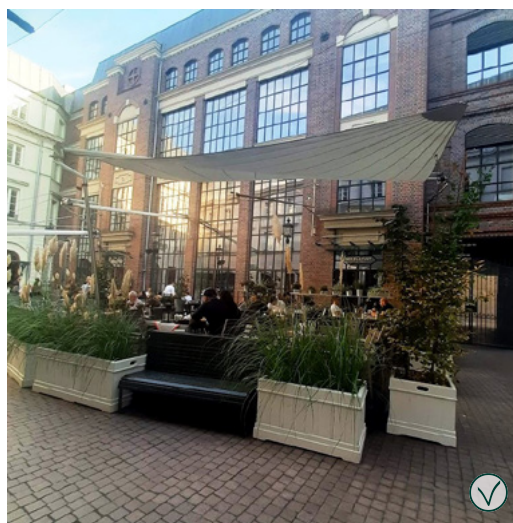
2. Dwuspadowa markiza samonośna Costa Coffee na Tamce 29.

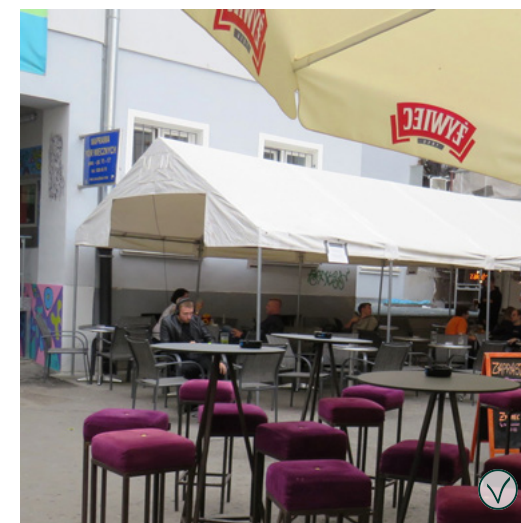
3. Markizy zamontowane za stałe do elewacji zaciniają ogródki wzdłuż Nowego Światu.

4. Roleta rzymska na konstrukcji ramowej w bistro Instalacje przy Zamku Ujazdowskim.

5. Żaglowe zadaszenie ogródka Der Elefant na dziecińcu przy pl. Bankowym 1.

6. Pozbawiony ścian bocznych namiot na podwórzu na tyłach Nowego Światu.

NAWIERZCHNIE

16.1.–16.2.

JAK NAJMNIJ PODESTÓW

Podest służy do:

- wypoziomowania ogródka, który stoi na pochyłym terenie
- zrównania z chodnikiem ogródka, który stoi na jezdni
- utwardzenia (nie więcej niż 50 m²) nawierzchni ogródka, który stoi w parku.

W pozostałych przypadkach podesty są niedopuszczalne.
Wyposażenie ogródka rozstaw bezpośrednio na chodniku.

Krzywy, klawiszujący chodnik przed restauracją
zgłoś zarządcy terenu do pilnej naprawy.
Nie przykrywaj go podestem.

foto 1

foto 2

⇒ str. 70

foto 3

OGRÓDKI DOSTĘPNE DLA WSZYSTKICH

Historyczne Centrum to nie miejsce dla:

- wykładzin, dywanów i sztucznej trawy
- podestów z europalet
- podestów tak wysokich, że ogródek pozostaje niedostępny **dla osób poruszających się na wózkach lub z wózkami.**

foto 4

foto 5

Do restauratora należy decyzja, czy:

- zrównuje poziomy podestu i ciągu pieszego
- buduje pochylnię dla wózków wybiera inne **rozwiązanie, które zapewni bezpieczny podjazd.**

foto 6

1. Podest restauracji Przy Zamku wyrównuje znaczny spadek terenu – pl. Zamkowy.

2. Ustawiony na jezdni ul. Freta ogródek kawiarni To lubię wzorowo dopasowuje się do poziomu chodnika.

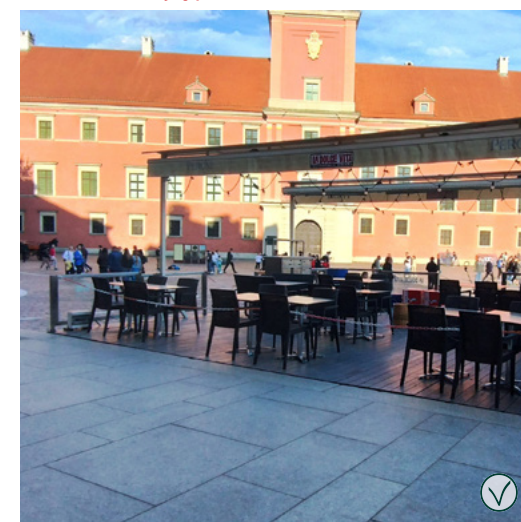
3. Lepiej zgłosić zarządcy, że nawierzchnia wymaga naprawy niż maskować ją podestem – Senatorska.

4. Kamienna nawierzchnia Krakowskiego Przedmieścia nie potrzebuje wykładzin z plastikowej trawy.

5. Nie ma i nie będzie zgody na rujnowanie rabat i trawników podestami ogródków – Bielańska.

6. Podest La Dolce Vita na pochyłym pl. Zamkowym zrównuje się z poziomem ciągu pieszego.

NA WSZYSTKO JEST CZAS I MIEJSCE

12.1., 12.4.- 12.5.

TERENY BIOLOGICZNIE CZYNNE

To miejsca, gdzie rośliny, krzewy i drzewa mogą naturalnie rosnąć i rozwijać się, a wody opadowe przenikać do gruntu. Aby miały szansę się zielenić:

- restauracja, która znajduje się w parku lub na miejskim skwerze, może rozstawić na trawniku podest nie większy niż **50 m²**
- zdecydowana większość (**50%**) kawiarnianych mebli powinna stanąć na chodniku, podeście lub innym terenie utwardzonym
- dla ogródków rozstawianych na trawnikach **sezon gastronomiczny jest o miesiąc krótszy. Już 15 października** masz obowiązek dać roślinności czas na odpoczynek.

foto 1

foto 4

BRAMY I PODCENIA

Ogródek rozstawiony w bramie lub podcieniu jest już ogrodzony, zadaszony i posadowiony na utwardzonym gruncie. Nie potrzebuje więc płotków, parasoli i podestów.

foto 2,5

Gdy brama lub podcień służą komunikacji, najważniejsze jest zapewnienie pieszym **co najmniej 180 cm szerokości przejścia** wolnego od przeszkód.

DZIEDZIŃCE I PODWÓRZA

Kawiarniane ogródki ukryte w podwórzu lub na dziedzińcu mogą pozwolić sobie na **więcej swobody**:

- pomocnik kelnerski może być wyższy niż 150 cm, żeby pomieścić **łodówki i nalewaki**
- ogrodzenie nie musi być ażurowe ani przeźroczyste
- można zastosować bardzo różnorodne zadaszania.

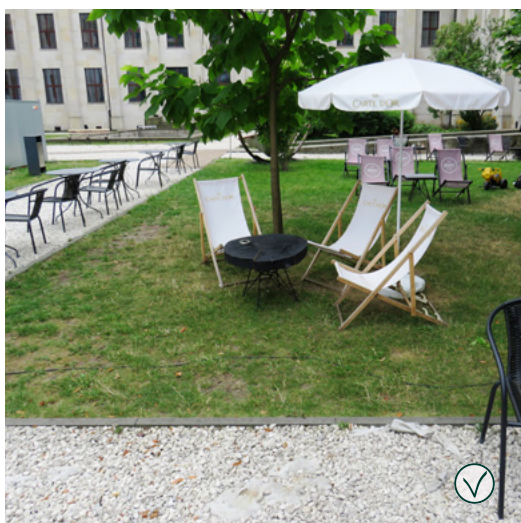
foto 3

foto 6

⇒ str. 66

1. W parku lub na skwerze – w drodze wyjątku – można wygospodarować nieduży ogródek na podeście – Zielony Niedźwiedź w parku Breyera.

4. Leżaki na trawie do świetne uzupełnienie ogródka rozstawionego na alejkach dziedzińca Lorenza pod Muzeum Narodowym.

2. Podcienia ogródka Mariensztat Caffé zapewniają cień i piękny widok na spokojny Rynek Mariensztatu.

5. Podcienia kamienicy na Kościelnej 12 – gotowe zadaszenie i ogrodzenie dla ogródka restauracji La Rotisserie.

3. Dziedziniec Nowego Światu 6/12 to bardzo popularny adres na rozrywkowej mapie Warszawy.

6. Niektóre popularne wieczorową porą podwórza potrzebują uporządkowania – Chmielna/ Nowy Świat.

Handel i usługi

WITRYNY, KWIATKI, WYSTAWKI

17.1., 17.6. -17.8.

PIĘKNA WITRYNA DŹWIGNIĄ HANDLU

Sklepowe witryny doskonale służą:

- doświetleniu wnętrza lokalu
- zajrzeniu z ulicy do sklepu
- zaaranżowaniu interesującej ekspozycji towaru
- umieszczeniu szyldu.

foto 1

Oczywiście przesłonięcie witryn jest możliwe, jednak nie reklamą:

- stosuj szklenie lub imitującą je folię utrzymane w bardzo stonowanej kolorystyce, czyli do 15% chromatyczności
- umieść od wewnątrz żaluzje, rolety lub zasłony
- na czas remontu możesz też witryny zamalować lub wykleić.

foto 2

⇒ str. 34

foto 3

Byleby nie były one nośnikiem reklamowym.

ZIELONY AKCENT

Pięknie wyglądają sklepowe fronty udekorowane donicami z roślinnością. Konsekwentnie stawiamy na jakość, a nie ilość.

Szpалery wysuszonych tui zasłaniających elewacje należy zastąpić **akcentującymi wejście do lokalu dwoma donicami** z zadbaną, wysoką do 180 cm roślinnością.

Ustawione na parapetach okiennych donice z roślinnością to zdecydowanie lepszy pomysł niż wypłowiałe sztuczne kwiaty i plastikowe bluszcze.

Zielonymi akcentami w Historycznym Centrum będą też **ogródki gastronomiczne**. Rośliny tworzące ich ogrodzenie mogą sięgać 160 cm, a te wewnątrz ogródka ogranicza tylko jego zadaszenie.

WYSTAWKA PRZED SKLEPEM

Zaproś klientów do wnętrza lokalu. Elewacja budynku, kraty okienne, i chodnik to nie miejsca na ekspozycję towaru.

foto 4

Również palety z towarem i wózki dostawcze nie powinny zajmować chodników przed sklepem. Ich miejsce jest na zapleczu.

Wyjątkami od tej zasady są:

- **kwiaty, warzywa i owoce**, które zawsze są bardzo mile widziane, byle za zgodą zarządcy terenu
- **gabloty ekspozycyjne**, będące integralną częścią budynku, umieszczone na stałe w parterze, przejeździe bramnym lub podcieniu budynku.

foto 5

foto 6

Zasady paragrafu 17, o witrynach, wystawkach oraz okienkach i kioskach, wejdą w życie 16 maja 2025 r.

1. Jak zawsze piękna witryna księgarni Prusa
– Krakowskie Przedmieście 7.

2. Zachęcająca do wejścia do sklepu witryna na Tamce 33

3. Eleganckie przesłonięcie okien roletami u stomatologa
– Kopernika 8/18.

4. Nielegalna wystawka przed sklepem rujnująca świeżo odremontowaną elewację – Świętojańska 12.

5. Urocza wystawka przed kwiaciarnią
– Tamka 34.

6. Gabloty ekspozycyjne w podcieniu
– Chmielna 6.

OKIENKA I KIOSKI

17.2.-17.5.,17.9.

HANDEL Z OKIENKA

W Historycznym Centrum sporo lokali gastronomicznych prowadzi sprzedaż z okienka. Ich oznakowanie nierzadko pozostawia wiele do życzenia.

foto 1-3

Musi ono dostosować się do przepisów rozdziału o reklamach.

Ofertę zaprezentują na przykład:

- przed okienkiem na dwóch wolnostojących pulpitych
- na naklejce przesłaniającej do 20% szklenia
- w podświetlonym kasetonie przesłaniającym do 20% szklenia
- starannie kaligrafując menu na szkleniu.

Nowe okienka będzie można otwierać, ale:

- **bez stopni-podestów**, czyli tylko tam, gdzie witryna jest wystarczająco nisko
- **nie na Starówce.**
Tu istniejące okienka wydawcze nadal będą funkcjonować, ale uchwała nie dopuszcza przebudowy kolejnych witryn.

Z TROSKI O KIOSKI

Nie chcemy kolejnych pustych i szpecących przestrzeń kiosków. Wolimy wypełnić nowymi biznesami lokale w parterach.

foto 4

Można oczywiście wymienić **dobrze prosperujący kiosk** na nowy, utrzymany **w ciemnych szarościach**, czyli achromatyczny, od 50% do 80% domieszki czerni.

foto 5

⇒ str. 34

Fani rozgrzewających przekąsek serwowanych wokół **staromiejskiego lodowiska** mogą spać spokojnie. Zimą żyźniarze nadal będą mogli umilić sobie czas przy sezonowych kioskach.

foto 6

W CIENIU POD MARKIZĄ

Gdy trzeba osłonić się przed słońcem lub deszczem rozwiązaniem jest **markiza** zamontowana na stałe powyżej witryn lokalu, ale nadal **w strefie parteru**. Tkanina markizy powinna być jednolita, nie wzorzysta. Wymagane **15% chromatyczności, czyli natężenia koloru** oznacza w praktyce, że można stosować całą paletę barw, ile są one **bardzo stonowane**.

⇒ str. 34

1. Kontrowersyjnie oznakowany handel z okienka – Rynek Starego Miasta 29.

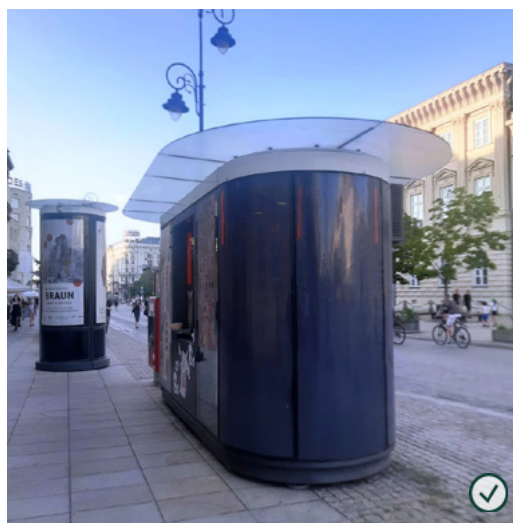
2. Kontrowersyjnie oznakowany handel z okienka
– Krakowskie Przedmieście 43.

3. Kontrowersyjnie oznakowany handel z okienka – Krakowskie Przedmieście.

4. Opuszczony i zdewastowany przez wandalę kiosk – Górnośląska.

5. Wzorowy, szary kiosk
– Krakowskie Przedmieście.

6. Sezonowe kioski wokół lodowiska
– Rynek Starego Miasta.

HANDEL OBWOŹNY

18.1.–18.5.

Nielegalny handel uliczny i obwoźne stoiska gastronomiczne to **najgorsza z plag** trapiących Historyczne Centrum. Dlatego najważniejszą, choć nienową, zasadą jest **uzyskanie zgody zarządcy terenu**. Najczęściej będą to Zarząd Dróg Miejskich i Zarząd Terenów Publicznych, ale może być też Skarb Państwa, Kościoły różnych wyznań, spółdzielnia mieszkaniowa lub spółka.

foto 1-3

CHODNIKI DO CHODZENIA

Konsekwentnie zapewniamy pieszym **co najmniej 180 cm szerokości chodnika** wolnego od przeszkód np.:

- od stoisk handlowych i usługowych
- od wózków i rowerów gastronomicznych
- od wystaw plenerowych.

foto 4-5

foto 6

Stoisku handlowemu, a tym bardziej wózkowi lub rowerowi gastronomicznemu z powodzeniem **wystarczy 5 m²** powierzchni.

NA STOISKU JEST MIEJSCE NA:

- lamy, stoły i siedziska
- stelaże i stojaki wystawiennicze
- zadaszenia lekkie i **bez ścian bocznych**.

Wszystkie w **kremowej**, jednolitej kolorystyce.

⇒ str. 34

Wszystkie stoiska wystawione podczas imprezy plenerowej powinny mieć **taką samą formę, kolorystykę i oświetlenie**.

Wtedy uwagę klientów będą przyciągać wyjątkowość i wysoka jakość oferowanych produktów.

LOGO

Na stoisku handlowym, wózku i rowerze gastronomicznym można umieścić **nazwę lub logo lokalu** i informację o ofercie, np. menu.

Muszą być one nie większe niż **0,3 m²**. To więcej niż kartka A2, a mniej niż A1, tyle samo co restauracyjne pulpity i gabloty menu.

Zasady paragrafu 18, dotyczące handlu obwoźnego i imprez plenerowych, wchodzi w życie już **16 grudnia 2024 r.**

1. Nielegalne usługi gastronomiczne
– pl. Zamkowy.

2. Nielegalny handel obwoźny
– Rynek Starego Miasta.

3. Nielegalna buda gastronomiczna
– Krakowskie Przedmieście.

4. Legalne stoiska artystów
– Rynek Starego Miasta.

5. Wzorowe stoisko kwiaciarskie
– Nowy Świat.

6. Wzorowy wózek gastronomiczny
– park Agrykola.

JARMARKI, KIERMASZE I INNE IMPREZY

7.7., 18.6. – 18.13.

KOLOROWE JARMARKI

foto 1

Znane i lubiane jarmarki na **święteczne sześć tygodni** nadal zajmować będą Rynek Nowego Miasta i fragment Międzymurza.

Kiermasze można zorganizować wszędzie poza Rynkiem Starego Miasta i Traktem Królewskim – od pl. Zamkowego do pl. Trzech Krzyży włącznie.

Kiermasz może trwać **do 4 dni**, byle nie częściej niż 4 razy w miesiącu.

GALERIA POD CHMURKĄ

foto 2

Nic lepszego niż wystawy plenerowe, które:

- uzyskały **zgody zarządcy terenu**
- sąsiadują z szerokim **na co najmniej 180 cm**, wolnym od przeszkód pasem dla pieszych
- na zasłaniają **nie więcej niż 70%** przęsła ogrodzenia
- prezentują nowe treści **co 6 tygodni**, a na najpopularniejszych pl. Zamkowym i Krakowskim Przedmieściu **co 3 tygodnie**.

foto 3

WOLNOŚĆ I SWOBODA

Na imprezie można pozwolić sobie na więcej swobody. W Historycznym Centrum będą to:

foto 4

- **reklamowa wolna amerykanka:** na czas imprezy zawieszone zostają wszystkie zasady dotyczące reklam, które nie są szyldami ➔ str. 47-51
- można wykorzystać flagi i chorągwie, potykacze i banery, świetlne projekcje i migoczące zmiennym światłem szyldy
- nawet na Starym i Nowym Mieście można na chwilę zapomnieć o stonowanej kolorystyce szyldów i ograniczeniach reklamowych. ➔ str. 52-55
- dowolność wyposażania stoiska
- czym tylko dusza zapagnie
- rzadka możliwość skorzystania z **wolnostojącego bankomatu lub przenośnej toalety**, popularnie zwanej toitoiem. W Historycznym Centrum oba wątpliwej urody obiekty będzie można spotkać tylko podczas imprez plenerowych, toitoie ewentualnie też na budowie.

foto 5-6

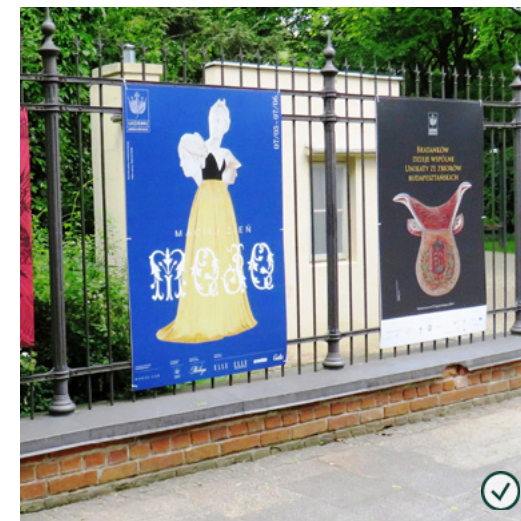
Oczywiście, jak zawsze, na czas, miejsce, wygląd i przebieg imprezy **musi zgodzić się zarządca terenu**. Praktyczną wskazówką, jak zrobić to dobrze, będzie aktualizowane zarządzenie o obszarze reprezentacyjnym.

1. Jarmark Zygmunowski
– Międzymurze.

2. Wystawa plenerowa DSH
– Skwer ks. Twardowskiego.

3. Wystawa plenerowa
– Łazienki Królewskie.

4. Impreza plenerowa
– dziedziniec Ministerstwa Kultury.

5. Bankomat wolnostojący
– Wiejska 4/6/8.

6. Toi-toi pod wieszczem
– Krakowskie Przedmieście.

Po więcej informacji
na temat parku kulturowego
Historycznego Centrum Warszawy
zapraszamy na:

<https://um.warszawa.pl/waw/zabytki//historyczne-centrum>

